

Załącznik do uchwały
nr.....
z dnia 30.11.2005 r.

**GMINNA
STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH NA LATA
2005-2015**

GODÓW 2005

SPIIS TREŚCI:

CZĘŚĆ PIERWSZA

1. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH S. 3 – 7
2. METODA TWORZENIA STRATEGII S. 7 – 13

CZĘŚĆ DRUGA

1. SPOŁECZNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GODÓW S. 14 – 23

CZĘŚĆ TRZECIA

1. ZAPOTRZEBOWANIE NA POMOC SPOŁECZNĄ NA TERENIE GMINY GODÓW NA PODSTAWIE DIAGNOZY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH S. 24 – 33
  - 1.1 UBÓSTWO S. 33 – 39
  - 1.2 TRUDNOŚĆ W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO; BEZDOMNOŚĆ S. 39 – 41
  - 1.3 PRZEMOC W RODZINIE S. 41 – 42
  - 1.4 ALKOHOLIZM; NARKOMANIA S. 43 – 48
  - 1.5 BEZROBOCIE S. 48 – 53
  - 1.6 POMOC DZIECKU I RODZINIE S. 53– 64
  - 1.7 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ; DŁUGOTRWAŁA CHOROBA S. 65 – 75
2. ZASOBY SAMORZĄDU GMINY GODÓW W ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH S. 75 – 78

CZĘŚĆ CZWARTA

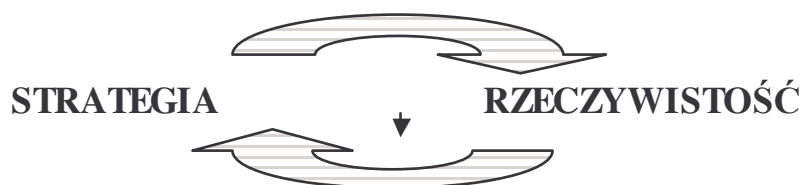
1. GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2005 – 2015. ZADANIA. S. 79
  - 1.1 OBSZAR I PLANISTYCZNY S. 80
  - 1.2 OBSZAR II EDUKACJA, KULTURA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO S. 81 – 84
  1. 3 OBSZAR III ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH S. 84 – 89
2. LEGENDA S. 90
3. SPIS TABEL S. 91 – 93

CZĘŚĆ PIERWSZA

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

I.1. Jak już gdzieś napisano STRATEGIA jest dokumentem lub przedsięwzięciem obejmującym teorię i praktykę przygotowania i prowadzenia działań na pewnym obszarze działalności ludzkiej, poszczególnych elementów i najważniejszych operantów tych działań. Strategia jako przedsięwzięcie wybiegające w założeniu w przyszłość obarczona jest dużym ciężarem niepewności i ryzykiem nieadekwatności proponowanych działań wobec zmieniających się warunków rzeczywistości. Z tego powodu relacje

muszą być stale monitorowane, a strategia weryfikowana i aktualizowana.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, iż strategia jest najmniej zoperacjonalizowanym i skonkretyzowanym dokumentem, a jej **podstawowym zadaniem jest wyłanianie mechanizmów służących do analizy rzeczywistości i podejmowania bardziej skonkretyzowanych i zoperacjonalizowanych działań**. Strategia wyznacza cele i kształtuje system aksjomatów, jakimi należy się kierować w podejmowanych działaniach prowadzących do osiągnięcia wspomnianych celów. Sposoby zaś realizacji założeń strategii pozostają poza nią i należą do właściwości programów operacyjnych i taktyk. Relacje między wszystkimi elementami tworzącymi łańcuch realizacji pewnego zadania przedstawia poniższy diagram.

Kierunek strzałki wskazuje wzrost konkretyzacji i operacjonalizacji podejmowanych działań dla realizacji zamierzonego celu.

Zadaniem strategii pozostaje zatem holistyczne traktowanie rzeczywistości w celu wykształcenia skutecznych mechanizmów analizowania, prognozowania i rozwiązywania problemów oraz weryfikowania jej założeń, a także wyznaczanie podstawowych zadań do realizacji wraz ze wskazaniem priorytetów prakseologicznych i aksjologicznych.

I. 2. ROZWIĄZYWANIE to zarówno eliminowanie problemów, ich przyczyn i skutków, ograniczanie ich zasięgu, jak i zapobieganie ich pojawianiu się poprzez uruchomienie społecznych mechanizmów obronnych. Nie chodzi zatem o zwykłe administrowanie problemem, ale i podejmowanie działań planistycznych, pracę z lokalnym społeczeństwem

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15
oraz współpracę z szerokim spektrum instytucji administracji państwowej i tzw. partnerów społecznych.

I. 3. PROBLEMY SPOŁECZNE to wszelkie ujawnione i zidentyfikowane zakłócenia w prawidłowym z perspektywy „tu i teraz” rozwoju społeczeństwa oraz zagrożenia dla tego rozwoju, występujące w takim natężeniu, iż można mówić o ich kolektywnym, nie zaś indywidualnym charakterze. Nie wyklucza to ujawniania się tychże problemów na poziomie jednostkowym lub małych grup społecznych o charakterze wspólnotowym (np. w rodzinie). W podejściu do zagadnienia problemu społecznego możemy wyróżnić dwa główne stanowiska:

- rozszerzające (*sensu largo*) – traktujące jako problem społeczny bardzo szeroki katalog kwestii społecznych;
- zawężające (*sensu stricte*) – sprowadzające zagadnienie problemu społecznego do kwestii patologii społecznych.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych w założeniu wyznaczać ma cele i zadania na trzech czterech podstawowych obszarach: planistycznym, obszarze edukacji, kultury i pomocy społecznej. W związku jednak z faktem, że wymóg opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych narzuca na samorzady terytorialne *Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* obszar pomocy społecznej zostanie potraktowany priorytetowo. Za takim potraktowaniem problemu wydaje się przemawiać również fakt, że to właśnie w tym obszarze najłatwiej zauważyć ujawniające się kwestie problemowe bez względu na fakt, co było ich przyczyną. W niniejszym dokumencie utożsamia się zatem pojęcie problemu społecznego przede wszystkim z pojęciem dysfunkcji społecznej, zatem zgodnie z art.7 Ustawy o pomocy społecznej z:

- ubóstwem;
- sieroctwem;
- bezdomnością;
- bezrobociem;
- niepełnosprawnością;
- długotrwałą i ciężką chorobą;
- przemocą w rodzinie;
- ochroną macierzyństwa lub wielodzietności;

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

- bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- brakiem umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- trudnościami w integracji uchodźców;
- trudnościami w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmem lub narkomanią;
- zdarzeniem losowym i sytuacja kryzysową;
- klęską żywiołową lub ekologiczną.

I. 4. GMINNA. *Ustawa o pomocy społecznej* w art. 17 ust. 1 pkt 1 przesądza, iż do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Za takowe należy uznać przede wszystkim środowiska dotknięte długotrwałym bezrobociem, osoby niepełnosprawne i zniedołężniałe, osoby uzależnione i współuzależnione, a także rodziny wielodzietne oraz dzieci pozbawione należytej opieki. Podczas analizy niniejszego dokumentu należy zwrócić jednak uwagę na fakt, że wspomniana ustawa dokonuje podziału zadań z obszaru pomocy społecznej pomiędzy różnego typu i szczebla jednostki administracji państwowej, znacząc z nich część zastrzegając dla kompetencji samorządu powiatowego czy też wojewódzkiego. Planowanie działań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych, by było skuteczne i efektywne, musi mieć charakter całościowy. Nie można sobie bowiem wyobrazić skutecznej pomocy społecznej w przypadku, gdy między podmiotami ją kształtującymi dochodzi do negatywnej kolizji kompetencyjnej. Strategia – choć gminna – winna zatem uwzględniać problemy społeczne pozostające nie tylko we właściwości gminy, ale i powiatu. Pozostając jednak w zgodzie z zasadą równorzędności obu poziomów samorządu terytorialnego, strategia zostawia samorządowi powiatowemu swobodę w sposobie rozwiązywania problemów społecznych i wynikających z nich zadań zastrzeżonych dla jego właściwości rzeczowej.

I. 5. GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH ma za zadanie dostarczać odpowiedzi na pytania: **jak przewidywać** pojawienie się problemów społecznych, **jak rozwiązywać** problemy społeczne i **jak weryfikować** kierunki strategii. W założeniu strategia wskazuje ponadto podstawowe cele i zadania do realizacji, kształtuje

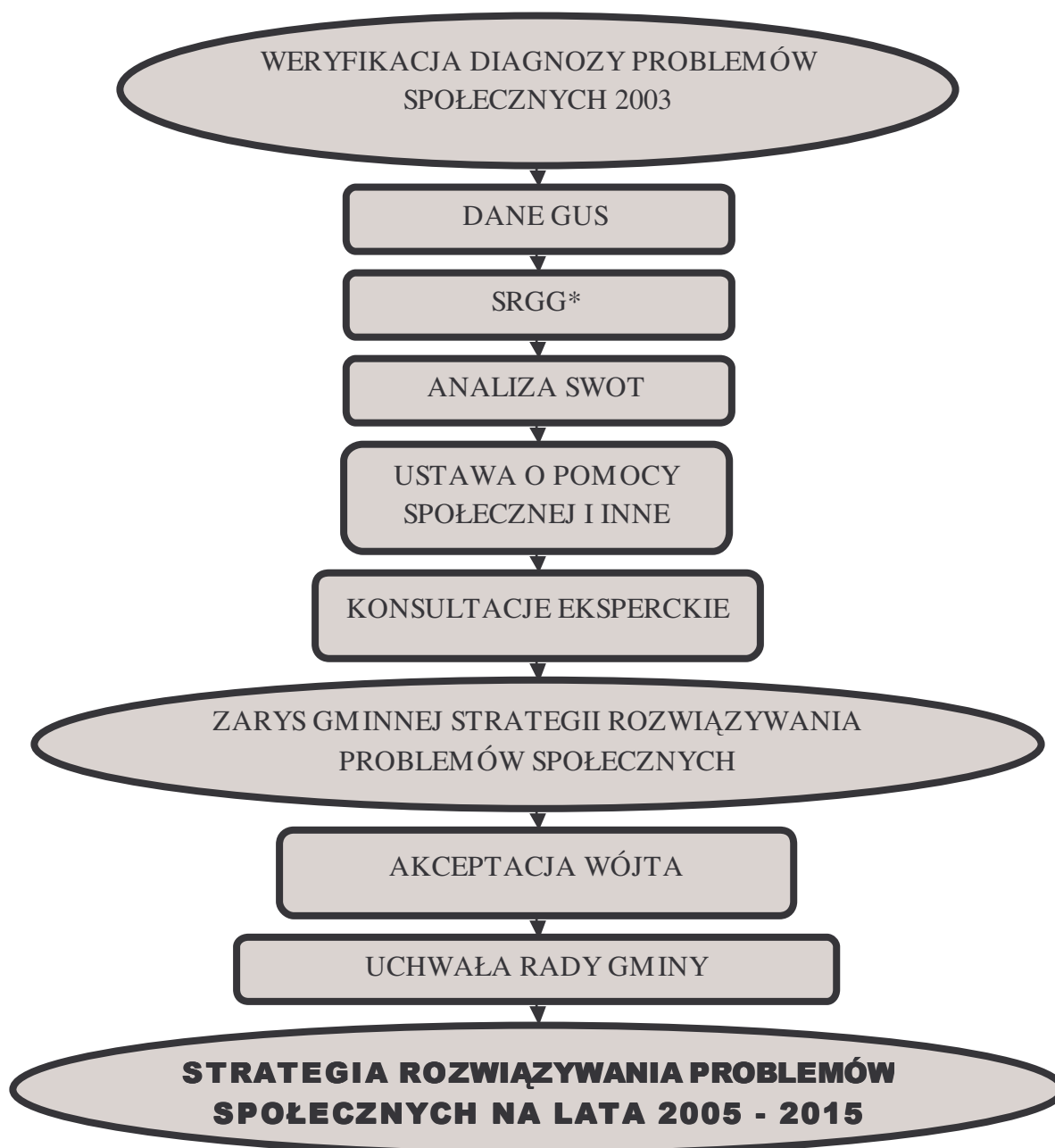

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

strukturę priorytetów i wyznacza system wartości, z jakim należy pozostać w zgodzie podczas realizacji jakichkolwiek działań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych. Działania te winny zaś minimalizować rozbieżności pomiędzy poziomem uzasadnionych potrzeb i istniejącymi zasobami, uwzględniając fakt ich ograniczenia, a tym samym możliwości gminy.

II METODA TWORZENIA STRATEGII

Strategia jest dokumentem o dużym znaczeniu, zatem praca nad nią przebiegała w wielu etapach. Metodę tworzenia strategii ilustruje w uproszczeniu zamieszczony schemat.

* SRGG - Strategia Rozwoju Gminy Godów

II. 1 WERYFIKACJA DANYCH ZAWARTYCH W DIAGNOZIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2003 R.

W październiku 2003 r. na terenie powiatu wodzisławskiego przeprowadzono diagnozę problemów społecznych. W przedsięwzięciu tym wzięły udział wszystkie samorządy gminne z terenu powiatu, jak również samorząd powiatowy. W efekcie badania powstał dokument pt. „*Diagnoza problemów społecznych w powiecie wodzisławskim*”. Biorąc pod uwagę fakt, że realizacja diagnozy miała miejsce przed dwoma laty, zaś w międzyczasie uległy istotnej zmianie zasady funkcjonowania pomocy społecznej (m.in. część świadczeń do tej pory wypłacanych przez ośrodki pomocy społecznej stało się obiektem regulacji *Ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych*; zmianie uległa też sama ustawa o pomocy społecznej) podjęto decyzję o weryfikacji zapisów „*Diagnozy...*”. Za takim działaniem przemawiał również fakt, że niniejszy dokument w obszarze planistycznym narzuca na samorząd gminny obowiązek dokonywania weryfikacji „*Diagnozy...*” co trzy lata lub po każdym pełnym roku obowiązywania zmian ustawowych zmieniających w zasadniczy sposób zakres, obszar, działania i klientów pomocy społecznej. Zadanie to pozostaje bowiem również w zgodzie z art. 17 ust 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, tj. wymogiem sporządzania gminnego bilansu potrzeb z zakresu pomocy społecznej. Wyniki weryfikacji „*Diagnozy...*” przedstawiono w rozdziale „Zapotrzebowanie na pomoc społeczną na terenie gminy Godów”.

II. 2. DANE GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

Dane GUS służą porównaniu sytuacji i kondycji gminy i jej społeczeństwa wobec przeciętnej sytuacji w powiecie oraz sąsiednich gminach. W miarę możliwości w strategii posłużono się najświeższymi osiągalnymi danymi statystycznymi.

II. 3. STRATEGIA ROZWOJU GMINY

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych (w skrócie GSRPS) winna zdaniem autorów uwzględniać już istniejący i funkcjonujący w gminie dorobek planistyczny, który odnosi się do zagadnienia rozwiązywania problemów społecznych i wyznacza pewne zadania, które GSRPS powinna inkorporować. Jest to zatem: *Strategia Rozwoju Gminy Godów*. GSRPS odwołuje się w niektórych miejscach także do gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W związku jednak z faktem, że jest to program o charakterze krótkofalowym (opracowywany zgodnie z art. 4 ust. 2 *Ustawy*

GINNNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15
z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
co roku) i dotyczący tylko pewnego wycinka rozległego obszaru pomocy społecznej jego
oddziaływanie na GSRPS musi pozostawać adekwatne.

Strategia Rozwoju Gminy Godów na lata 2005 – 2015, powstająca niemal równoległe do niniejszego dokumentu tylko w części dotyka zagadnień rozwiązywania problemów społecznych. Z piętnastu bowiem bardziej lub mniej skonkretyzowanych zadań, jakie SRGG stawia przed samorządem gminy i jej władzami tylko sześć wpisuje się w ramy szeroko zdefiniowanej *Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*: zad. 3 – *Rozwój budownictwa jednorodzinne*; zad. 8 - *Działania w sferze kultywowania lokalnych tradycji śląskich*; zad. 11 - *Tworzenie warunków organizacyjnych i materialnych dla utworzenia jednostki policji na terenie Gminy*; zad. 12 - *Organizacja imprez turystycznych*; zad. 13 - *Organizacja imprez sportowych*; zad. 14 - *Organizacja imprez kulturalnych*. Spośród nich zad. 12 – 14 można uznać za właściwe dla GSRPS w obszarze edukacji, kultury i organizacji czasu wolnego, zaś. zad. 3 i 11 pośrednio jako elementy obszaru pomocy społecznej. W pewnym związku z tym obszarem pozostaje również zad. 7 - *Poprawa bezpieczeństwa i zagospodarowanie rzek*. Wydaje się jednak zasadnym z powodu kontekstu, w jakim w/w zadania osadzono (przede wszystkim akcentowanie aspektu rozwoju ekonomicznego) inkorporowanie do GSRPS wyłącznie zad. 8, 11, 13 i 14.

Pewne zadania z obszaru rozwiązywania problemów społecznych sygnalizuje samorządom gminnym również *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych* uchwalona przez Radę Powiatu Wodzisławskiego w czerwcu 2005 r. Należy zatem rozważyć potrzebę odniesienia się do w/w dokumentu tak, by zapewnić choć w pewnym stopniu spójność działań podejmowanych w zakresie pomocy społecznej przez obydwie szczeble samorządu.

II. 4. ANALIZA SWOT*

Strategia Rozwoju Gminy Godów na lata 2005 – 2015 okazała się pomocną przy tworzeniu GSRPS w związku z dokonaną na jej potrzeby analizą SWOT. Ujawniono w niej istotne z punktu widzenia GSRPS cechy gminy, tzw. siły i słabe strony, a także szanse i zagrożenia dla harmonijnego rozwoju gminy (kolorem szarym zaznaczono cechy istotne z punktu widzenia GSRPS, zaś podkreślono cechy posiadające pewne znaczenie).

---

* Analiza SWOT to metoda badawcza analizująca zasoby, potrzeby, szanse i zagrożenia związane z działalnością organizacji. Służy przede wszystkim wskazaniu siły organizacji w stosunkach z otoczeniem zewnętrznym.

Wśród „plusów” (atutów) gminy wymieniono m.in.

1.	Dobra infrastruktura (wodociągowa, gazowa, telefoniczna, energetyczna)
2.	Bliskość granicy
3.	Poziom oświaty
4.	<u>Bliskość aglomeracji miejskich</u>
5.	Walory turystyczne i krajobrazowe
6.	Kultywowanie tradycji lokalnych
7.	Dobra sieć placówek sportowych i kulturalnych
8.	Dobry system segregacji odpadów
9.	Stosunkowo wysokie bezpieczeństwo w gminie
10.	<u>Aktywność społeczna</u>

Słabe strony gminy to z kolei:

1.	Brak wizji planistycznej dróg przelotowych obok centrów wsi w nawiązaniu do zjazdu z autostrady w Łaziskach, wąskie drogi, za mało chodników
2.	Brak kanalizacji sanitarnej
3.	Zużyte obwałowania rzek oraz brak konserwacji bieżących koryt (usuwanie powalonych drzew)
4.	Zanieczyszczenie rzek i potoków
5.	Brak miejsc pracy dla pracowników wysoko kwalifikowanych
6.	Zamknięta granica za wyjątkiem Gołkowic i Łazisk
7.	Znaczna część słabych gleb

Szanse dla rozwoju gminy stanowią według twórców SRGG:

1.	<u>Specjalna Strefa Ekonomiczna oraz tereny wytwórczo – komercyjne</u>
2.	<u>Bliskość budowy autostrady</u>
3.	<u>Rozwój budownictwa jednorodzinnego</u>
4.	Budowa kanalizacji
5.	Budowa szlaków turystycznych
6.	Możliwość rozwoju przetwórstwa rolnego

Zagrożenia jakie dla rozwoju gminy stwarzane przez otoczenie:

1.	Brak nowych miejsc pracy i zagrożenie dla istniejących firm, co wiąże się z ich likwidacją
2.	Brak centrum doradztwa dla podmiotów gospodarczych
3.	Niska świadomość ekologiczna części mieszkańców, co wiąże się z niepełnym wykorzystaniem systemu gospodarowania odpadami
4.	Wysokie ceny ekologicznych źródeł energii alternatywnych do węgla
5.	Negatywne wzorce oddziaływania na młodzież
6.	Wzrost zakresu zadań samorządów lokalnych nieadekwatnych dla otrzymywanych dotacji
7.	Budowa autostrady

II. 5 USTAWA O POMOCY SPOŁECZNEJ I INNE

Samorząd gminy Godów, tak jak każdej innej jednostki samorządu w Polsce, może działać tylko na podstawie prawa i w granicach prawa. Ta zasada znajduje również zastosowanie w przypadku działań wynikających pośrednio lub bezpośrednio ze zobowiązań narzucanych przez *Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych*. Zadania stawiane przed gminą przez niniejszy dokument muszą posiadać swoje umocowanie w aktualnym na dzień ich realizacji dorobku prawnym. Z jednej bowiem strony część zadań i priorytetów pozostaje z mocy prawa narzucona, z drugiej – jak już wspomniano – każde działanie organów gminy musi wynikać z prawa (ogólnokrajowego czy też lokalnego) i być z nim w zgodzie. Z punktu widzenia GSRPS i jej celów najistotniejszym (poza Konstytucją RP) źródłem prawa w okresie tworzenia tego dokumentu pozostaje *Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej*. Duże znaczenie posiadają ponadto: *Ustawa z dnia 28 października 2003 r. o świadczeniach rodzinnych*, *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, *Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym*, *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, a także inne przywoływane w tekście dokumentu akty prawne oraz programy rządowe.

II. 6. KONSULTACJE EKSPERCKIE

W trakcie prac nad niniejszym dokumentem podstawowym materiałem źródłowym pozostawała zweryfikowana „*Diagnoza problemów społecznych na terenie gminy Godów*”, dokonana analiza SWOT oraz teksty aktów prawnych, programów z zakresu pomocy społecznej (w tym analiza komparatystyczna z programami pomocy społecznej realizowanymi w państwach Europy Zachodniej). W związku jednak z rangą GSRPS oraz długością okresu, w jakim w założeniu niniejszy dokument ma obowiązywać podjęto decyzję o przeprowadzeniu konsultacji z przedstawicielami środowisk, funkcjonujących na obszarze rozwiązywania problemów społecznych. Wzięli w nich udział m.in. Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Dyrektorzy szkół z terenu gminy, pedagodzy i duchowni. W wyniku tych konsultacji ustalono, że jednym z większych problemów w funkcjonowaniu wszystkich środowisk pozostaje brak infrastruktury i możliwości organizacji czasu wolnego przede wszystkim dla młodzieży i dzieci, ale również osób dorosłych. Wśród podstawowych postulatów z tego zakresu znalazły się: poprawienie dostępności do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych dzieci i młodzieży szkolnej, np. poprzez utworzenie sieci świetlic szkolnych lub środowiskowych, a także budowę sal gimnastycznych czy hal sportowych i boisk szkolnych, placów zabaw, ogródków jordanowskich itp. jako niezbędnych elementów infrastruktury technicznej dla organizacji czasu wolnego mieszkańców gminy. Zwrócono ponadto uwagę na zagrożenia komunikacyjne przede wszystkim dla dzieci, udających się do szkół. Należy zatem przeanalizować obecną sytuację i podjąć stosowne kroki, by zwiększyć poziom bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w drodze do i ze szkoły.

Kłopotliwą i wrażliwą kwestią okazał się problem dożywiania ubogich dzieci. Wskazano, że istnieje potrzeba pilnego zwiększenia tej formy pomocy. Zmianie winien również ulec sposób jej dystrybuowania tak, by pozostawał jak najmniej kłopotliwym dla beneficjentów, a zarazem jak najbardziej dla nich korzystnym. Należałoby rozważyć konieczność budowy jednolitego dla wszystkich szkół na terenie gminy systemu dożywiania dzieci i młodzieży zwłaszcza, że w gminnych szkołach brak jest stołówek szkolnych.

Podkreślono silną obecność problemu uzależnień, głównie alkoholizmu, w otoczeniu społecznym gminy. Opinie takowe potwierdzają statystyki. Zwrócono uwagę na bezdyskusyjną konieczność jeszcze większego zaangażowania się Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w działania profilaktyczne skierowane do mieszkańców gminy, zwłaszcza zaś młodzieży. Dostrzeżono ponadto fakt co raz większej obecności na terenie gminy narkotyków i nasilenie negatywnych zjawisk z tym związanych, a także na częste nieprzestrzeżenie przez handlowców zakazu rozpijania młodzieży. Jako

jeden z aspektów tego problemu poruszono potrzebę uruchomienia na terenie gminy stałego komisariatu policji.

Pojawiły się ponadto głosy zwracające uwagę na niską dostępność mieszkańców gminy niezdolnych do samodzielnego zaspokajania własnych potrzeb do usług opiekuńczych. Z troską wypowiedziano się przede wszystkim na temat sytuacji niepełnosprawnych mieszkańców gminy, w tym dzieci. Zwrócono uwagę na potrzebę zwiększenia liczby akcji informujących osoby niepełnosprawne o rodzajach przysługującej im pomocy oraz właściwych ze względu na wspomnianą pomoc podmiotach i instytucjach. Sygnalizuje się trudności w poruszaniu się osób z dysfunkcją narządów ruchu po niektórych obiektach użyteczności publicznej w gminie, w których nie dokonano likwidacji barier architektonicznych lub uczyniono to w niewystarczającym stopniu. Osobnym zagadnieniem pozostaje problem zapewnienia osobom niepełnosprawnym transportu do sąsiednich ośrodków miejskich (Wodzisławia Śl. i Jastrzębia Zdroju), w których mieszczą się instytucje pomocowe, specjalistyczne ośrodki medyczne, centra administracyjne czy ośrodki szkolne dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, a także ośrodki terapii.

W trakcie konsultacji ujawniony został problem dostępności mieszkańców do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy, w tym przede wszystkim do opieki stomatologicznej. Poruszono ponadto zagadnienie bezrobocia oraz złego prowadzenia się młodzieży wskutek zupełnego braku organizacji czasu wolnego.

Większość problemów wskazywanych w trakcie konsultacji potwierdziły również wyniki prac nad analizą SWOT dla potrzeb „Strategii Rozwoju Gminy Godów na lata 2005 – 2015”.

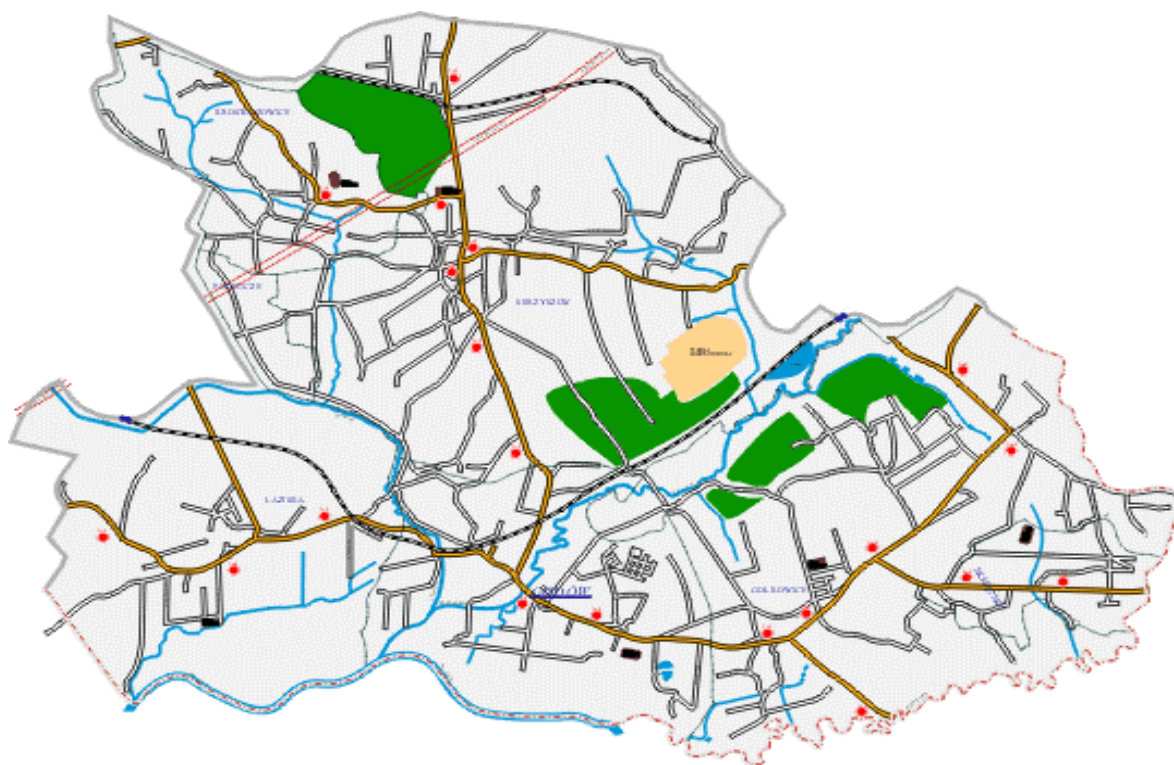

CZĘŚĆ DRUGA

SPOŁECZNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GODÓW

Gmina Godów położona jest w południowo – wschodniej części powiatu wodzisławskiego, na południu województwa śląskiego. Od północy i wschodu sąsiaduje z gminą Gorzyce, od północy – z gminą Mszana, zaś od wschodu – z miastem Jastrzębie Zdrój. Południową granicę gminy wyznacza granica państwowa pomiędzy Rzeczpospolitą Polską i Republiką Czeską.

Powierzchnia gminy wynosi 38 km², co stanowi 13,2% powierzchni powiatu. Liczba mieszkańców z kolei to 12 416* (2004 r.), tj. 8% ludności powiatu (2. miejsce po Gorzycach wśród gmin wiejskich powiatu). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 325,4 osoby na km², co stawia Godów na drugim miejscu po Markłowicach wśród gmin wiejskich powiatu.

Mapa za Strategią Rozwoju Gminy Godów na lata 2005 – 2015.

* Dane za Urzędem Gminy w Godowie.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

Kobiety stanowią 51,2% (31.12.2003 r.) mieszkańców gminy, co tylko w nieznacznym stopniu odbiega od średniej powiatowej (51,5%).

Struktura wiekowa ludności gminy przedstawia się z kolei następująco:

Tab.1 Struktura wiekowa ludności gminy Godów

Kategoria wiekowa ludności		
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (w % ogółu)	Ludność w wieku produkcyjnym (w % ogółu)	Ludność w wieku poprodukcyjnym (w % ogółu)
22,6	62,85	14,5

Dane na podstawie informacji Głównego Urzędu Statystycznego/Oddział w Katowicach www.stat.gov.pl

dla porównania:

Tab. 2 Struktura wiekowa ludności gmin wiejskich powiatu wodzisławskiego (2003)

Jednostka podziału terytorialnego	Ludność w wieku przedprodukcyjnym (w % ogółu)	Ludność w wieku produkcyjnym (w % ogółu)	Ludność w wieku poprodukcyjnym (w % ogółu)
Powiat	22	63	15
Gorzyce	22,83	61,7	15,5
Lubomia	22,8	62,1	15
Marklowice	22,3	61,3	16,3
Mszana	24,4	60,7	14,9

Dane na podstawie informacji Głównego Urzędu Statystycznego/Oddział w Katowicach www.stat.gov.pl

Wskaźniki te obrazują fakt, iż społeczeństwo gminy pozostaje stosunkowo młode (pod tym względem sytuacja wygląda najlepiej w Mszanie – najgorzej w Marklowicach). Szybko się jednak ono starzeje (najszybciej w powiecie), co ilustruje wskaźnik przyrostu naturalnego na poziomie $-1,9/1000$ ludności. Ubytek ludności wskutek procesu starzenia się społeczności lokalnej rekompensuje dodatnie saldo migracji ($+3,0/1000$ ludności). Jest to związane z dającym się zaobserwować na obszarze powiatu *zjawiskiem deurbanizacji*, tj. przenoszenia się ludności miejskiej na obszary podmiejskie (na obszarze ROW oraz GOP gminy wiejskie posiadają bowiem bardziej charakter podmiejski niż wiejski, pełniąc często rolę osiedli-sypialni dla okolicznych ośrodków miejskich, w których zlokalizowany pozostaje przemysł). Zjawisko to ilustruje tabela.

Tab. 3 Wskaźniki ruchu naturalnego ludności w gminach powiatu wodzisławskiego

Jednostka NTS	Wskaźnik przyrostu naturalnego/1000 ludności	Saldo migracji/1000 ludności
Powiat wodzisławski	-0,1	-1,3
Pszów	-1,8	-1,5
Radlin	0,1	-2,3
Rydułtowy	0,1	-4,4
Wodzisław Śląski	0,3	-4,6
Godów	-1,9	3,0
Gorzyce	0,5	6,6
Lubomia	0,1	-0,9
Marklowice	2,2	1,6
Mszana	-0,4	2,2

Dane z 31.12.2003 r. za www.stat.gov.pl

Szczegółowe dane dotyczące migracji na terenie gminy Godów przedstawia tabela.

Tab.4 Statystyka migracji na obszarze gminy Godów (w liczbach bezwzględnych)

NAPŁYW				ODPŁYW				Saldo migracji
ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	Ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
135	101	29	5	98	50	25	23	+ 37

Dane za Strategią Rozwoju Gminy Godów na lata 2005 – 2015.

Biorąc pod uwagę dane demograficzne w zakresie ruchu naturalnego ludności w Polsce za ostatnie 50 lat oraz uwzględnivszy fakt, że za obecny przyrost naturalny odpowiadają głównie roczniki wyżu demograficznego lat 1977 – 85, należy powtórzyć i dobitnie podkreślić, że mamy do czynienia z dramatycznym spłaszczeniem mediany przyrostu naturalnego i wygaszeniem fali przyrostu zapoczątkowanej boomem demograficznym, jaki nastąpił po II wojnie światowej.

Gmina Godów składa się z siedmiu jednostek pomocniczych w rozumieniu ustawy o samorządzie gminnym, tj. sołectw: Godów, Gołkowice, Krostoszowice, Łaziska, Podbucze, Skrbeńsko, Skrzyszów. Największe wśród nich stanowią Gołkowice, najmniejsze zaś – Podbucze. Szczegółowe dane zawiera tabela.

Tab. 5 Gmina Godów i jej jednostki pomocnicze

GMINA GODÓW	SOŁECTWO	LICZBA MIESZKAŃCÓW
	Godów	1872
	Gołkowice	3418
	Krostoszowice	1034
	Łaziska	1673
	Podbucze	198
	Skrbeńsko	845
	Skrzyszów	3376
	Razem	12 416

Dane za Urząd Gminy Godów.

Teren gminy Godów położony jest w obszarze zagłębia górniczego, pomiędzy ośrodkami miejskimi Wodzisławia Śląskiego – stolicy powiatu, Jastrzębia Zdroju, a po czeskiej stronie – aglomeracji Ostrawy, gdzie znajduje się najbliższy położony port lotniczy.

Położenie wzdłuż granicy oraz rozwój w sąsiednich ośrodkach przemysłu ciężkiego, przede wszystkim wydobywczego, rodzi wiele istotnych z punktu widzenia społecznego implikacji. Jednym z nich jest niedoinwestowanie infrastruktury komunikacyjnej oraz słabość struktury gospodarczej gminy. Przyczyniła się również do tego słaba (lub jej zupełny brak) przez ostatnie półwiecze koordynacja w rozwoju gospodarczym po obu stronach granicy. W efekcie niegdyś dosyć spójny społecznie i ekonomicznie region został podzielony, zaś jego obie części rozwijały się i nadal rozwijają niezależnie od siebie i w izolacji od sąsiada. Jednym ze skutków takiego stanu rzeczy jest położenie gminy Godów nieco na uboczu głównych szlaków komunikacyjnych. Sytuację być może zmieni budowa w pobliżu końcowego odcinka autostrady A1, a także rozwijanie infrastruktury przejść granicznych. Do tej pory bowiem wzajemne sąsiedztwo w nikły sposób oddziaływało na rozwój życia gospodarczego po obu stronach Olzy i Odry.

Na terenie gminy całkowitej dewastacji uległa infrastruktura kolejowa dawnego szlaku Wodzisław – Szeroka. Nie funkcjonują tutaj także większe zakłady pracy. Rolnictwo pozostaje rozdrobnione, zaś wysoko wykwalifikowani pracownicy pracują w okolicznych ośrodkach miejskich lub pozostają bez pracy. Szans na poprawienie tej sytuacji upatruje się w rozwoju Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Opracowano już system ulg dla nowopowstających inwestycji. Zgodnie z SRGG rozwój gminy winien podążać w kierunku ekoturystyki, produkcji zdrowej żywności i przetwórstwa produktów rolnego.

W zakresie infrastruktury i zasobów społecznych, jakie mogłyby się okazać pomocnymi dla realizacji zadań wyznaczonych przez GSRPS sytuacja gminy Godów przedstawia się mało atrakcyjnie. Na terenie gminy nie działa żadna organizacja pozarządowa z obszaru rozwiązywania problemów społecznych. Gmina nie dysponuje również własnymi mieszkaniami komunalnymi i socjalnymi. Na terenie gminy nie funkcjonuje również infrastruktura z zakresu pomocy i polityki społecznej należąca do jednostki samorządu terytorialnego innego szczebla¹.

Obrazu kondycji cywilizacyjnej gminy dopełniają niektóre wybrane wskaźniki.

Tab. 6. Kondycja cywilizacyjna gminy Godów na podstawie wybranych wskaźników

	Liczba ludności przypadająca na			
	1 lekarza	1 lekarza - stomatologa	1 pielęgniarkę	
Średnia wojewódzka	378	2560	187	
Średnia powiatowa	566	3373	230	
Godów	2061	3091	1237	
Gorzycy	1496	2161	354	
Lubomia	1339	8036	893	
Marklowice	2537	5073	1268	
Mszana	3454	3454	2303	
Biblioteki publiczne i filie				
	Placówki	Księgozbiór /1000 ludności	Wypożyczenia /1 czytelnika	Czytelników /1000 ludności
Powiat wodzisławski	34	4212	24	228
Godów	6	5369	27,3	181
Gorzycy	5	4316	27,3	158,2
Lubomia	3	4848	22,5	186,3
Marklowice	1	4343	20,4	213,7
Mszana	3	6237	21,6	248,2
Zasoby mieszkaniowe				
	Ogółem	% stanowiące własność gmin	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na osobę	
Powiat	48598	6,56	25,5	
Godów	3457	0,67	30,9	
Gorzycy	5223	2,35	28	
Lubomia	2410	1,20	28,6	
Marklowice	1376	0,29	26,2	
Mszana	2003	0,1	29,5	

Na podstawie danych GUS O/ Katowice, www.stat.gov.pl

¹ Na podstawie danych OPS Godów.

Średnie wynagrodzenie na terenie gminy (obliczone dla powiatu) wynosi 1688,32 (2002). Dla porównania średnie wynagrodzenie w subregionie południowo - zachodnim² w tym samym czasie pozostawało prawie o jedną trzecią wyższe (2446,93 – 2003 r.).

Spółeczność lokalna gminy Godów pozostaje stosunkowo słabo wykształcona, w czym jednak nie odbiega znacząco od pozostałych gmin powiatu i województwa. Struktura wykształcenia mieszkańców gminy przedstawia się następująco:

Tab.7 Struktura wykształcenia mieszkańców gminy Godów

WYKSZTAŁCENIE	GMINA GODÓW	WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE
Wyższe	4,9 %	8,9 %
Policealne i średnie	24,8 %	31,7 %
Podstawowe ukończone	31,7 %	26,4 %
Podstawowe nieukończone; bez wykształcenia	1,4 %	6,2 %
Zasadnicze zawodowe	36,2 %	26,8 %

Na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002. GUS O/ Katowice (cyt. za: Strategia Rozwoju Gminy Godów).

Z analizy powyższej tabeli wynika jednoznacznie, że społeczeństwo gminy Godów cechuje zaniedbanie w zakresie edukacji. Wprawdzie poniżej średniej wojewódzkiej pozostaje odsetek ludności Godowa o najniższym stopniu wykształcenia lub bez niego w ogóle, mimo to jednak wydaje się bardziej znaczącym wyrażną dysproporcja pomiędzy gminą i średnią wojewódzką w kategoriach ludności najlepiej wykształconej. Ten nie najciekawszy obraz kondycji edukacyjnej społeczności lokalnej gminy jest w znaczącej mierze efektem spuścizny po minionej epoce. Choć obecnie sytuacja dość szybko ulega zmianie w pozytywnym kierunku, to jednak ważnym pozostaje priorytetowe potraktowanie zadania zmiany struktury edukacyjnej ludności. W przeciwnym razie może dojść do utrwalenia modelu niskich aspiracji edukacyjnych ludności w drodze transmisji pokoleniowej. Społeczność lokalna gminy, jako w znaczącej części zamieszkaną przez ludność rodzimą, górnośląską, jest tym patologicznym zjawiskiem szczególnie zagrożona. Jednym bowiem z elementów konstytuujących górnośląską etnię jest niechęć do kształcenia (z wyjątkiem tzw. *fachów*) wypracowana w przeszłości jako społeczny mechanizm obronny przed wynarodowieniem³.

² Subregion południowo – zachodni czy też rybnicko – jastrzębski to jednostka podziału statystycznego typu NUTS (NTS) 3 (tzw. region planistyczny). Tworzą go: powiaty rybnicki, raciborski i wodzisławski oraz miasta na prawach powiatu: Jastrzębie Zdrój, Rybnik i Żory.

³ Por. np. M. Szejma, *Niemcy? Polacy? Ślązacy!*, Kraków 2000; D. Berlińska, *Mniejszość niemiecka na Śląsku Opolskim w poszukiwaniu tożsamości*, Opole 1999.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

Z „Diagnozy problemów społecznych” przeprowadzonej w październiku 2002 r. i aktualizowanej dla potrzeb niniejszego dokumentu wynika, że społecznie relewantnym problemem na terenie gminy pozostaje bezrobocie. Jest ono poważną kwestią społeczną w całym powiecie. Porównanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w gminach powiatu wodzisławskiego przedstawia tabela.

Tab. 8 Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim wg gmin

Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim w okresie I-VI/2005r.							Zmiana (w %) wobec pozycji wyjściowej
m-c/ gmina	I	II	III	IV	V	VI	
	liczba bezrob.	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	liczba bezrob	
Powiat	8698	8810	8691	8529	8341	8319	- 4,35
Wodzisław Śl.	3219	3250	3186	3152	3030	2989	- 7,14
Rydułtowy	1267	1288	1264	1242	1241	1222	- 3,55
Radlin	992	1038	1012	1003	978	987	- 0,5
Pszów	783	798	789	764	737	729	- 6,89
Godów	586	585	592	595	576	601	+2,56
Gorzyce	987	1001	996	918	911	935	- 5,27
Lubomia	316	311	311	292	290	248	- 21,52 (!)
Marklowice	227	231	231	243	252	250	+ 10 (!)
Mszana	324	309	310	312	320	322	- 0,62
Bezrob. Z prawem do zasiłku	712	751	706	642	645	634	- 10,95 (!)
Stopa bezrobocia	17,1	17,3	17,1	16,9	16,5	16,5	-----

Na podst. danych PUP Wodzisław Śl., www.pup.wodzislaw.pl

Wynika z niej, że bezrobocie choć wciąż wysokie to jednak stopniowo spada. Rekordowo pod tym względem sytuacja prezentuje się w Lubomii, gdzie bezrobocie w ciągu półrocza spadło o jedną piątą. Wśród gmin miejskich na pozycji lidera znalazła się stolica powiatu i największe miasto, do niedawna generujące największe obok Rydułtów bezrobocie w powiecie – Wodzisław Śl. Źle pod tym względem prezentuje się sytuacja w gminie Godów, gdzie po okresie utrzymywania się bezrobocia na zbliżonym poziomie nastąpił jego wzrost o ponad 2,5%, co można tłumaczyć wejściem na rynek pracy absolwentów szkół. Tym faktem nie można jednak wyjaśnić ostrego wzrostu poziomu bezrobocia wśród mieszkańców gminy powszechnie uważanej w powiecie za najbogatszą – Markłowicach. Niepokojącym jest również spadek liczby osób bezrobotnych z prawem do zasiłku prawie o 11%.

Na rys. 1 ukazano zmiany sytuacji na lokalnym rynku pracy w ostatnich dwóch latach.

Rys. 1. Cyt. za: www.pup.wodzislaw.pl

Obraz sytuacji w samej gminie Godów przedstawia się z kolei następująco: według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Wodzisławiu Śl. na dzień 30.06.2005 r. zarejestrowanych jako osoby bezrobotne pozostawało 601 mieszkańców gminy, z czego 66% stanowiły kobiety. Prawie połowa (47%) osób bezrobotnych pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy (31% powyżej 24 miesięcy), zaś 53% - do roku.

Kobiety stanowiły 70% osób w kategorii długotrwale bezrobotnych, 66% wśród osób do 25. r. życia. One również dominują wśród pozostających bez pracy osób niepełnosprawnych (9 na 13).

Ze szczegółowej analizy wynika, że najczęściej bezrobocie dotyka osoby młode (do 34 roku życia) – 64%, słabo wykształcone (56%), lecz także z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym (32%). Bezrobotni z wyższym wykształceniem stanowią 4,7% (z czego kobiety – 71%) wobec 4,9% udziału osób najlepiej wykształconych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. Inną ważną okolicznością towarzyszącą zjawisku bezrobocia jest fakt nieposiadania żadnego stażu pracy przez 36,3% wszystkich osób bezrobotnych z terenu gminy. Podsumowując najtrudniej znaleźć pracę kobiecie w wieku do 25 r. życia, z wykształceniem średnim zawodowym lub policealnym i nie posiadającej stażu pracy. Szczegółowe dane na temat bezrobocia w gminie Godów zawiera poniższa tabela.

Tab. 9 Struktura zjawiska bezrobocia na terenie gminy Godów. Stan na 30.06.2005 r.*

Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych ogółem	Z tego wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach						Będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy					
			Do 1	1-3	3-6	6-12	12-24	Pow.24	Długo-trwale bezrobotni	Do 25 roku życia	Pow. 50. roku życia	Bez kwalifikacji zawodowych	Samotnie wychowujący dziecko do lat 7	Niepełnosprawni
Czas pozostawania bez pracy w m-cach	Do 1	76(45)	76(45)	---	---	---	---	---	12(9)	60(37)	0(0)	1(1)	0(0)	1(0)
	1-3	63(36)	---	63(36)	---	---	---	---	16(10)	29(17)	3(1)	2(1)	2(2)	3(2)
	3-6	76(54)	---	---	76(54)	---	---	---	32(26)	33(24)	1(1)	5(2)	1(1)	1(1)
	6-12	103(61)	---	---	---	103(61)	---	---	46(28)	36(23)	9(4)	14(10)	3(3)	2(2)
	12-24	95(59)	---	---	---	---	95(59)	---	93(59)	36(24)	8(3)	15(9)	5(5)	4(3)
	pow.24	188(139)	---	---	---	---	---	188(139)	186(137)	31(24)	25(13)	29(22)	4(4)	2(1)
Wiek	18-24	240(158)	61(38)	30(18)	37(27)	39(25)	38(24)	35(26)	127(93)	---	---	18(13)	4(4)	2(1)
	25-34	147(100)	8(3)	16(8)	12(11)	30(18)	25(15)	56(45)	101(77)	---	---	15(12)	10(10)	5(3)
	35-44	111(80)	6(4)	9(6)	13(9)	18(11)	18(13)	47(37)	79(57)	---	---	17(12)	1(1)	4(3)
	45-54	98(55)	1(0)	8(4)	14(7)	15(7)	14(7)	46(30)	73(41)	---	---	13(8)	0(0)	2(2)
	55-59	3(1)	0(0)	0(0)	0(0)	1(0)	0(0)	2(1)	3(1)	---	---	1(0)	0(0)	0(0)
	60-64	2(-)	0(-)	0(-)	0(-)	0(-)	0(-)	2(-)	2(-)	---	---	2(-)	0(-)	0(-)
Wykształcenie	Wyższe	28(20)	2(2)	9(7)	7(6)	7(3)	1(0)	2(2)	11(10)	11(10)	0(0)	---	0(0)	0(0)
	Polic. i śr. zaw.	191(138)	46(27)	25(15)	30(21)	26(21)	27(21)	37(33)	96(83)	112(81)	3(0)	---	4(4)	1(1)
	Śr. ogólnokształc.	47(34)	11(6)	3(2)	10(9)	10(5)	6(6)	7(6)	23(19)	28(18)	0(0)	---	0(0)	0(0)
	Zasad. zawod. Gimn. i niżej	208(119)	10(6)	19(9)	22(14)	40(20)	44(23)	73(47)	153(89)	49(22)	2(10)	---	3(3)	7(5)
		127(83)	7(4)	7(3)	7(4)	20(12)	17(9)	69(51)	102(68)	25(18)	22(12)	66(45)	8(8)	5(3)
Staż pracy ogółem	Do 1 roku	87(58)	9(6)	7(4)	10(8)	12(6)	16(12)	33(22)	66(46)	26(17)	4(1)	11(6)	4(4)	3(2)
	1-5	107(58)	7(3)	12(5)	13(9)	18(8)	21(8)	36(25)	76(45)	37(15)	7(4)	9(4)	5(5)	2(1)
	5-10	70(40)	8(4)	10(5)	5(4)	15(7)	12(9)	20(11)	40(22)	4(2)	4(2)	5(2)	1(1)	3(2)
	10-20	69(42)	3(1)	5(2)	12(7)	12(8)	10(4)	27(20)	47(29)	---	9(3)	5(4)	0(0)	2(1)
	20-30	43(30)	1(1)	7(4)	9(7)	6(3)	5(4)	15(11)	27(17)	---	15(11)	1(1)	0(0)	2(2)
	30 i więcej bez stażu	7(1)	0(0)	0(0)	1(1)	2(0)	2(0)	2(0)	4(0)	---	6(0)	1(0)	0(0)	0(0)
	218(165)	48(16)	22(16)	26(18)	38(29)	29(22)	55(50)	125(110)	158(115)	1(1)	34(28)	5(5)	1(1)	
Ogółem		601(394)	76(45)	63(36)	76(54)	103(61)	95(59)	188(139)	385(269)	225(149)	46(22)	66(45)	15(15)	13(9)

Oprac. własne na podst.: Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śl., Załącznik do sprawozdania MGIP – 01. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy. Stan za 01.04.2005 – 30.06.2005 r.

* W nawiasach podano wartości dla bezrobotnych kobiet.

GINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

Mieszkańcy gminy Godów pozostają stosunkowo aktywni gospodarczo. Stosunek liczby osób fizycznych zarejestrowanych w rejestrze REGON wobec ogółu ludności w wieku produkcyjnym wynosi 0,079 (7,9%), co klasyfikuje gminę nieco poniżej średniej powiatowej (0,0819 – 8,2%). Wśród gmin wiejskich powiatu najaktywniejsza pod tym względem jest ludność Mszany, najmniej aktywna – Markłowice.

Pewnym wskaźnikiem ilustrującym kondycję społeczną samorządu gminnego jest wartość udzielonych świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na jednego świadczeniobiorcę. W 2003 r. sytuacja prezentowała się następująco:

Tab.10 Pomoc społeczna w powiecie wodzisławskim wg gmin w 2003 r.

Wyszczególnienie	Wartość udzielonych świadczeń	
	Ogółem	Zasiłki celowe
	Na 1 świadczeniobiorcę	
Powiat wodzisławski	973,0	507,2
Pszów	1148,3	705,9
Radlin	856,3	446
Rydułtowy	732,3	1247
Wodzisław Śl.	949,3	257,9
Godów	1515,9	869,3
Gorzyce	1230,6	251,3
Lubomia	930,4	511,4
Markłowice	1075,7	713,1
Mszana	1296,5	677,1

Na podstawie www.stat.gov.pl

Podsumowując gmina Godów i jej społeczeństwo wykazuje wiele cech typowych dla gmin wiejskich w powiecie wodzisławskim i województwie śląskim. Jedną z podstawowych zalet pozostaje niski poziom przestępczości, będący efektem *ruralnej* formy życia społecznego. Z tego samego powodu, a także ze względu na zaniedbania inwestycyjne, gmina cierpi jednak na niedostatek infrastruktury technicznej i społecznej z obszaru rozwiązywania problemów społecznych, zwłaszcza zaś pomocy społecznej. Z powodu braku sformalizowanych i zorganizowanych podmiotów społecznych gmina jest zmuszona wziąć na siebie cały ciężar kształtowania polityki społecznej na jej terenie i realizowania założeń GSRPS. Niesprzyjające okoliczności to również m.in. niezbyt wysoki poziom wykształcenia ludności, słaba dostępność do opieki zdrowotnej i usług opiekuńczych oraz społecznie znaczący poziom bezrobocia.

CZĘŚĆ TRZECIA

ZAPOTRZEBOWANIE NA POMOC SPOŁECZNĄ NA TERENIE GMINY GODÓW NA PODSTAWIE DIAGNOZY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie „*Diagnozy problemów społecznych w powiecie wodzisławskim*” przeprowadzonej w październiku 2002 r. ustalono, że mieszkańcy gminy Godów nie należą do najbardziej zainteresowanych korzystaniem z pomocy społecznej. Stosunek liczby klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Godowie do ogółu ludności wynosił 2,2% i obok Markłowic (2,0%) pozostawał najmniejszym w powiecie wodzisławskim. Dla porównania stosunek ten w innych gminach powiatu przedstawiał się następująco: Gorzyce – 3,1%, Lubomia – 2,7%, Mszana – 2,6%, Pszów – 2,6%, Radlin – 2,8%, Rydułtowy – 4,0%, Wodzisław Śl. – 3,2%. Największym zainteresowaniem pomoc społeczna na terenie gminy cieszyła się w największych sołectwach: Godowie, Gołkowicach i Skrzyszowie. Zaś najmniejszym – w Podbuczu i Skrzeńsku. Szczegółowe dane zawiera tabela.

Tab. 11 Klienci OPS Godów w 2002 r. wg miejsca zamieszkania

	SOŁECTWO	Klienci OPS		Ogólna liczba ludności	Klienci OPS wśród ogółu ludności
		LB	%		
GODÓW	GODÓW	51	1,1	12.338	2,2%
	GOŁKOWICE	79	1,6		
	KROSTOSZOWICE	30	0,6		
	ŁAZISKA	23	0,5		
	PODBUCZE	6	0,1		
	SKRBEŃSKO	14	0,3		
	SKRZYSZÓW	75	1,6		

Źródło: „*Diagnoza problemów społecznych w powiecie wodzisławskim*” 2003, s. 16.

Podstawowym problemem z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy pozostawało w 2002 r. bezrobocie (w 30,2% przypadkach) oraz niepełnosprawność (28,8%) i długotrwała choroba (13,35%). Biorąc pod uwagę fakt znacznego podobieństwa obu dysfunkcji zarówno co do ich charakteru, jak i działań koniecznych do przedsięwzięcia w celu rozwiązania problemów z nich wynikających należy podkreślić, że potraktowane wspólnie obydwie te

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

dysfunkcje pozostawały najważniejszym problemem społecznym na terenie gminy w 2002 r. Duże oddziaływanie społeczne posiadały ponadto: problemy opiekuńczo – wychowawcze (9,7%), potrzeba ochrony macierzyństwa (9,0%) oraz alkoholizm (5%). Niewielki natomiast zasięg społeczny jako dysfunkcje posiadały ubóstwo(2,9%) oraz kłopoty w integracji ze społeczeństwem po opuszczeniu zakładu karnego (pomoc postpenitencjarna). Dla porównania sytuacja w pozostałych gminach powiatu prezentowała się następująco:

Tab. 12 Najważniejsze dysfunkcje klientów pomocy społecznej wg ośrodków pomocy społecznej

GMINA	I MIEJSCE	%	II MIEJSCE	%	III MIEJSCE	%	IV MIEJSCE	%
Pszów	Bezrobocie	42,4	Niepełnosprawność	35,8	Długotrwała Choroba	10,1	Bezradność	6,6
Lubomia	Niepełnosprawność	29,1	Bezrobocie	25,9	Długotrwała Choroba	16,8	Bezradność	10,5
Radlin	Bezrobocie	44,5	Bezradność	20,7	Niepełnosprawność	18,2	Długotrwała choroba	11,7
Godów	Bezrobocie	30,2	Niepełnosprawność	28,8	Długotrwała choroba	13,3	Bezradność	9,7
Markłowice	Bezrobocie	35,9	Niepełnosprawność	21,7	Długotrwała choroba	20,8	Bezradność	9,4
Mszana	Bezrobocie	31,6	Bezradność	27,2	Niepełnosprawność	20,1	Długotrwała choroba	8,7
Rydułtowy	Bezrobocie	52,9	Niepełnosprawność	21,9	Bezradność	17,7	Długotrwała choroba /alkoholizm	3
Gorzycy	Niepełnosprawność	46,6	Bezrobocie	38,5	Bezradność	5,2	Długotrwała choroba	4,4
Wodzisław Śląski	Bezrobocie	53,2	Niepełnosprawność	21,6	Długotrwała choroba	11,7	Bezradność	7,7

Oprac. własne na podst. „Diagnoza problemów społecznych w powiecie wodzisławskim” 2003.

Ciekawie przedstawia się również porównanie sytuacji w gminie ze średnimi wskaźnikami dla powiatu wodzisławskiego. Szersze informacje na ten temat zawiera tabela.

Tab. 13 Dysfunkcje klientów pomocy społecznej w powiecie wodzisławskim oraz gminie Godów w 2002 R.

DYSFUNKCJA	POWIAT (%)	GODÓW
UBÓSTWO	1,1	2,9
SIEROCTWO	0,2	---
BEZDOMNOŚĆ	0,3	---
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	3,5	9,0
BEZROBOCIE	45,7	30,2
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	26,2	28,8
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	9,4	13,3
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUNCZO-WYCHOWAWCZYCH ORAZ PROWADZENIU GOSPODARSTWA DOMOWEGO	11,7	9,7
ALKOHOLIZM	1,5	5,0
TRUDNOŚĆ W PRYZYKOSOWANIU SIĘ DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	0,4	1,1
KŁĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0,0	0,0
RAZEM	100	100

Oprac. własne na podst. „Diagnoza problemów społecznych w powiecie wodzisławskim” 2003.

W związku z faktem licznych i znaczących zmian prawnych w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jakie miały miejsce od czasu przeprowadzenia diagnozy, przystępując do pracy nad „Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych”, postanowiono w pierwszej kolejności przeprowadzić weryfikację danych zawartych w „Diagnozie...”, ustalić rodzaj i zasięg problemów społecznych występujących na terenie gminy.

W 2004 r. do OPS Godów zgłosiło się 200 klientów, z których zdecydowaną większość (75,5%) stanowiły kobiety.

Tab. 14 Klienci OPS Godów w 2004 R. ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLEDNA	% *
KOBIETY	151	75,5
MĘŻCZYŻNI	49	24,5
RAZEM	200	100

Ze względu na dekadę urodzenia można uogólnić, że klienci pomocy społecznej w gminie Godów to przede wszystkim osoby w średnim wieku (roczniki 1950 – 59 i 1960 – 69) oraz osoby młode (dekada 1970 – 79). Tylko 5% klientów stanowiły osoby w wieku powyżej 65. roku życia. Warto w tym momencie podkreślić, że kobiety – klientki pomocy społecznej – pozostają na ogół młodsze od mężczyzn.

Tab. 15 Klienci OPS Godów w 2004 R. ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIEITY		MĘZCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	0	0	0	0	0	0
1910-19	0	0	0	0	0	0
1920-29	1	0,67	2	4,1	3	1,5
1930-39	7	4,63	0	0	7	3,5
1940-49	12	7,94	7	14,28	19	9,5
1950-59	26	17,21	20	40,81	46	23
1960-69	47	31,12	13	26,53	60	30
1970-79	43	28,5	3	6,12	46	23
1980-89	15	9,93	4	8,16	19	9,5
1990-2005	0	0	0	0	0	0
RAZEM	151	100	49	100	200	100

Biorąc pod uwagę stan cywilny i posiadane dzieci należy zwrócić uwagę na fakt, że kobiety – klientki pomocy społecznej – pozostawały na ogół w związkach małżeńskich i posiadały dzieci (zazwyczaj dwoje lub troje – 20,52% i 25,82%). Znaczący w tej kategorii pozostaje także udział kobiet owdowiałych (12%) oraz rozwiedzionych lub w separacji (15,3%). Stosunkowo niewielki natomiast jest udział kobiet żyjących w związkach nieformalnych oraz panien. Diametralnie inaczej sytuacja prezentuje się w zbiorowości mężczyzn – klientów pomocy społecznej. Niemal 40% z nich stanowili bezdzietni kawalerowie, 25% - rozwiedzeni lub w separacji, niemal tyle samo pozostający w rodzinach. Niewielki jest udział mężczyzn pozostających w konkubinacie (2,04%) oraz wdowców (6,14%). Można stąd wnioskować, iż o ile kobiety korzystają z pomocy społecznej przede wszystkim w trosce o dobro dzieci i własne, o tyle mężczyźni przede wszystkim kierują się własnym interesem. Dane te potwierdza tabela.

Tab. 16 Klienci OPS Godów w 2004 r. ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEITY		MĘZCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci	19	38,77	19	38,77	19	9,5
Kawaler 1 dziecko	1	2,04	1	2,04	1	0,5
Kawaler 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Kawaler 3 dzieci lub więcej	0	0	0	0	0	0
Panna 0 dzieci	4	2,65	4	2,65	4	2
Panna 1 dziecko	3	2	3	2	3	1,5

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

Tab. 16 c.d.	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
Panna 2 dzieci	0	0			0	0
Panna 3 dzieci i więcej	0	0			0	0
Konkubinat 0 dzieci	2	1,32	1	2,04	3	1,5
Konkubinat 1 dziecko	2	1,32	0	0	2	1
Konkubinat 2 dzieci	4	2,65	0	0	4	2
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	1	0,66	1	2,04	2	1
Związek małżeński 0 dzieci	2	1,32	2	4,1	4	2
Związek małżeński 1 dziecko	22	14,56	2	4,1	24	12
Związek małżeński 2 dzieci	31	20,52	7	14,28	38	19
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	39	25,82	1	2,04	40	20
Rozwiedzeni/s eparacja 0 dzieci	3	2	11	22,44	14	7
Rozwiedzeni/s eparacja 1 dziecko	9	5,96	0	0	9	4,5
Rozwiedzeni/s eparacja 2 dzieci	4	2,65	1	2,04	5	2,5
Rozwiedzeni/s eparacja 3 dzieci lub więcej	7	4,65	0	0	7	3,5
Owdowiali 0 dzieci	11	7,28	1	2,04	12	6
Owdowiali 1 dziecko	5	3,32	2	4,1	7	3,5
Owdowiali 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	2	1,32	0	0	2	1
RAZEM	151	100	49	100	200	100

Odzwierciedlenie takiego stanu rzeczy odnajdziemy, rozpatrując kwestię liczby osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów ośrodka pomocy społecznej w Godowie. O ile w przypadku kobiet największe wskaźniki odnajdziemy w grupie „trzy/cztery/pięć osób w gospodarstwie domowym”, o tyle w przypadku mężczyzn – w grupie „jeden/dwie osoby w gospodarstwie”. Biorąc pod uwagę dane całościowe, najczęstszymi klientami pomocy społecznej pozostają osoby prowadzące gospodarstwo domowe, w którym zamieszkują cztery osoby, nieco mniej – w przypadku gospodarstw dwu-, trzy- i pięcioosobowych. Znaczący pozostaje udział gospodarstw wielodzietnych w ogóle klientów pomocy społecznej w 2004 r. W sumie stanowią one 26% wszystkich gospodarstw. Z kolei jedna piąta klientów (głównie mężczyźni, stanowiący w tej kategorii 94%) gospodarowała samotnie (22%).

Tab. 17 Liczba osób w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów w 2004 r.

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIECY		MĘZCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	21	13,9	23	47	44	22
Dwie	17	11,27	11	22,45	28	14
Trzy	28	18,55	6	12,25	34	17
Cztery	37	24,5	5	10,2	42	21
Pięć	26	17,22	1	2	27	13,5
Sześć	11	7,3	2	4,1	13	6,5
Siedem	8	5,3	1	2	9	4,5
Osiem	2	1,3	0	0	2	1
Dziewięć	0	0	0	0	0	0
Dziesięć i więcej	1	0,66	0	0	1	0,5
RAZEM	151	100	49	100	200	100

Ze względu na poziom wykształcenia – zgodnie z wszelkimi prawidłami życia społecznego – większość klientów OPS Godów stanowiły w 2004 r. na ogół osoby słabo wykształcone. Aż 35,5% wszystkich świadczeniobiorców posiadało wykształcenie podstawowe, a 48,5 – zasadnicze zawodowe. Tylko 13,5% cechowało się wykształceniem średnim, a 1% - wyższym. Półtora procent wszystkich klientów legitymowało się wykształceniem niepełnym podstawowym. I tutaj łatwo można dostrzec istotne różnice pomiędzy zbiorowością kobiet i mężczyzn. Ci ostatni pozostają bowiem słabiej wykształceni. Tylko 3 na 27 osób, które ukończyły szkołę średnią stanowili mężczyźni. W grupie osób z wyższym wykształceniem nie było ich wcale.

Tab. 18 Klienci OPS Godów w 2004 r. wg poziomu wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	2	1,32	1	2,04	3	1,5
Podstawowe	56	37,08	15	30,61	71	35,5
Zasadnicze zawodowe	67	44,38	30	61,22	97	48,5
Srednie	24	15,90	3	6,13	27	13,5
Wyższe	2	1,32	0	0	2	1
RAZEM	151	100	49	100	200	100

Nienajlepszą kondycję społeczną osób, które w 2004 r. korzystały z pomocy społecznej potwierdza także tabela dotycząca aktywności zawodowej klientów ośrodka pomocy.

Tab. 19 Klienci OPS Godów w 2004 r. ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	21	13,9	11	22,44	32	16
Pracuje dorywczo	16	10,6	11	22,44	27	13,5
Pracuje „na czarno”	2	1,32	0	0	2	1
Nie pracuje	33	21,85	5	10,3	38	19
Uczy się/studiuje	0	0	0	0	0	0
Na emeryturze	6	4	1	2,05	7	3,5
Na rencie	22	14,57	12	24,5	34	17
Na zasiłku dla bezrobotnych	1	0,66	0	0	1	0,5
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	50	33,1	9	18,36	59	29,5
RAZEM	151	100	49	100	200	100

W zdecydowanej większości są to osoby nieaktywne zawodowo. Niemal 30% z nich to osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku. Jedna piąta pozostaje w ogóle nie zarejestrowana w urzędzie pracy. 16% klientów OPS Godów w 2004 r. pracowało, co może wskazywać na ubóstwo (w wyniku niezdolności do samodzielnego zaspokojenia potrzeb swych i swojej rodziny) jako przyczynę korzystania z pomocy społecznej. *Per analogiam* sytuacja może się kształtować w stosunku do rencistów stanowiących ogółem 17% świadczeniobiorców. Skupiając się raz jeszcze na analizie różnic pomiędzy zbiorowościami kobiet i mężczyzn, należy zauważyć, że także w tym obszarze ujawnia się gorsza sytuacja kobiet na rynku pracy i ich dostępność do miejsc pracy. Piąta część mężczyzn – klientów pomocy społecznej pracowała. Taka sama ilość pracowała dorywczo. Tymczasem kobiety w tych samych kategoriach osiągały niższe wskaźniki i stosownie: 13,9% i 10,6%. Kobiety ponadto częściej stanowiły osoby niepracujące (zarówno zarejestrowane w urzędzie pracy jako osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku, jak i niezarejestrowane) niż mężczyźni. Wartym

podkreślenia jest zupełny brak wśród klientów pomocy społecznej osób uczących się lub studiujących.

Uwzględnwszy rozkład terytorialny świadczonej pomocy przez OPS Godów sytuacja w 2004 r. prezentowała się w następujący sposób:

Tab. 20 Klienci OPS Godów w 2004 r. ze względu na miejsce zamieszkania

GMINA GODÓW	SOŁECTWO	KLIENCI OPS	OGÓLNA LICZBA LUDNOŚCI	% W STOSUNKU DO OGÓLNEJ LICZBY LUDNOŚCI SOŁECTW	% W STOSUNKU DO WSZYSTKICH KLIENTÓW OPS GODÓW W 2004 R.	KLIENCI OPS W STOSUNKU DO OGÓŁU LUDNOŚCI
		LB				
	GODÓW	34	1.872	1,82	17	1,61
	GOŁKOWICE	47	3.418	1,37	23,5	
	KROSTOSZOWICE	27	1.034	2,61	13,5	
	ŁAZISKA	12	1.673	0,72	6	
	PODBUCZE	7	198	3,53	3,5	
	SKRBEŃSKO	8	845	0,94	4	
	SKRZYSZÓW	65	3.376	1,92	32,5	

Wartym zauważenia jest wyraźna zmiana wskaźników wielkości korzystania z pomocy społecznej w 2004 r. w stosunku do roku 2002. Przypomnijmy, że wówczas stosunek liczby klientów pomocy społecznej do ogółu ludności wynosił 2,2%. Należy jednak podkreślić, że dużą zasługę w zmianie tej statystyki ma ustawa o świadczeniach rodzinnych, która przejęła znaczącą część świadczeń do tej pory wypłacanych przez ośrodek pomocy społecznej. Ten zabieg ujawnił również rzeczywiste zapotrzebowanie na pomoc społeczną w sołectwach gminy. Duże jednostki bowiem, w których znacząca ilość ludności pobierała świadczenia z tytułu np. ochrony macierzyństwa czy wielodzietności, okazywały się największymi klientami ośrodka pomocy społecznej. Jak tymczasem ujawniła statystyka za 2004 r. uwolniona od świadczeń rodzinnych największe zapotrzebowanie na pomoc społeczną na terenie gminy wykazują sołectwa najmniejsze (wyjątkiem jest Skrbeńsko): Podbucze i Krostoszowice.

Celem „*Diagnozy...*” pozostaje poza opisaniem kondycji społeczności lokalnej Godowa także wskazanie podstawowych kwestii problematycznych poprzez ujawnienie dysfunkcji, dotyczących klientów pomocy społecznej i ich gospodarstwa oraz określenie poziomu natężenia ich występowania. W tym miejscu należy zaznaczyć, że dane przytoczone poniżej nie stoją w sprzeczności z już cytowanymi. Różnice w wielkościach bezwzględnych wynikają z faktu, że przywoływane niżej dane dotyczą wszystkich dostrzeżonych przez pracowników

GINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

OPS Godów dysfunkcji występujących w gospodarstwach domowych wnioskodawców. Podsumowując zatem w 2004 r. w 200 gospodarstwach klientów-wnioskodawców pomocy społecznej stwierdzono aż 460 dysfunkcji (2,3 dysfunkcje na jedno gospodarstwo). Za takim potraktowaniem problemu przemawiała również potrzeba rzetelnego zdiagnozowania sytuacji w celu osiągnięcia jak najlepszych efektów realizacji założeń oraz skuteczność podejmowanych działań i realizowanych zadań ze wszystkich obszarów wskazanych jako kluczowe w budowaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem materii pomocy społecznej.

W 2004 r. na obszarze gminy Godów najpoważniejszym problemem społecznym pozostawało ubóstwo (31%) oraz bezrobocie (25%). Powszechnie znanym jest związek pomiędzy obiema dysfunkcjami, zatem porównywalne natężenie występowania tego rodzaju zakłóceń w rozwoju społeczności lokalnej gminy nie powinno dziwić. Mieści się bowiem w zupełności w ramach korelacji pozytywnej między obiema patologiami. W bezpośrednim związku z w/w dysfunkcjami pozostają dwie inne: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (9,56%) oraz uzależnienia (9,35%). W przypadku pierwszej z wymienionych kwestii problematycznych kierunek relacji przyczynowo-skutkowej biegnie od ubóstwa i bezrobocia do bezradności. Bardziej skomplikowany pozostaje w/w relacja między uzależnieniami (zwłaszcza alkoholizmem) a dwiema podstawowymi dysfunkcjami. Choroba alkoholowa lub inne uzależnienie może bowiem w tym przypadku występować zarówno jako przyczyna ubóstwa i bezrobocia, a także jako ich skutek. Na zauważalnym poziomie utrzymuje się problem ochrony macierzyństwa lub wielodzietności (prawie 10%), a także zsumowany wskaźnik natężenia występowania problemu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby jako dysfunkcji klientów OPS Godów w 2004 r. (łącznie niemal 15%). Na niewielkim poziomie utrzymują się problemy związane z bezdomnością i opuszczeniem zakładu karnego. Tymczasem zupełnie niewiarygodną wydaje się statystyka obrazująca skalę występowania wśród klientów pomocy społecznej problemu znęcania się i przemocy w rodzinie. Z informacji posiadanych przez Punkt Interwencji Kryzysowej oraz Punkt Pomocy Ofiarom Przestępstw – działające przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śl. wynika bowiem, że ujawnione – zatem faktycznie i tak mniejsze niż rzeczywiste - natężenie patologii pozostaje kilkukrotnie większe. Szczegółowe dane zawiera tabela.

Tab. 21 Dysfunkcje klientów OPS Godów w 2004 r.

DYSFUNKCJA	KOBIECY		MEZCZYZNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Ubóstwo	109	31,8	32	27,35	141	30,65
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	0	0	1	0,85	1	0,22
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	43	12,5	1	0,85	44	9,56
Bezrobocie	84	24,5	33	28,2	117	25,4
Niepełnosprawność	22	6,4	13	11,1	35	7,6
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	37	10,8	7	6	44	9,56
Alkoholizm lub narkomania	23	6,7	20	17,1	43	9,35
Trudność w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	1	0,85	1	0,22
Kłeska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0
Przemoc w rodzinie	2	0,6	0	0	2	0,44
Trudność w integracji uchodźców	0	0	0	0	0	0
Zdarzenia losowe/sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Długotrwała lub ciężka choroba	23	6,7	9	7,7	32	7
Nieprzystosowanie do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0	0	0
RAZEM	343	100	117	100	460	100

III.1 UBÓSTWO

Ubóstwo pozostaje główną i najsilniej obecną dysfunkcją w gospodarstwach klientów-wnioskodawców Ośrodka Pomocy Społecznej w Godowie w 2004 r. Ze szczegółowej analizy wynika, że problem ten dotyka wszystkie grupy wiekowe, zawodowe i społeczne. W 77% problem ubóstwa występował w gospodarstwach kobiet-klientów pomocy społecznej. Jak już wskazano ma to związek z tradycyjną rolą kobiety jako matki i żony, dbającej o dobro

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

członków swojej rodziny. Dysfunkcja ta najsilniej była obecna wśród ludności w wieku średnim (dekady 1960 – 69 i 1970-79) oraz okołoemerytalnym (dekada 1950-59). Stosunkowo w niewielkim stopniu problem dotyczył osób najstarszych. W prawie 60% przypadków ofiarą ubóstwa padały rodziny z jednym dzieckiem, dwójką, trójką lub więcej, w 18% - osoby rozwiedzione lub w separacji, zaś tylko w 6% osoby owdowiałe. Prawie dwa razy tyle było osób samotnych (kawalerów lub panien) dotkniętych tym problemem. Biorąc pod uwagę ilość osób zamieszkujących w gospodarstwie domowym, należy podkreślić największy udział gospodarstw średnich (dwu, trzy i czteroosobowych) w tej kategorii klientów pomocy społecznej – łącznie 57%. Znaczący pozostaje odsetek osób samotnie gospodarujących – 15%, a także co niepokojące – rodzin i gospodarstw wielodzietnych (powyżej 5 osób) – ok. 28%. Zważywszy na poziom wykształcenia słusznym wydaje się podkreślenie po raz kolejny, że problem biedy dotyczy wszystkich kategorii społecznych. Dlatego też wśród klientów OPS Godów dotkniętych ubóstwem w 2004 r. pozostawały także osoby z wyższym wykształceniem. Zdecydowaną większość stanowiły jednak osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym.

Pozytywną korelatą dla omawianej dysfunkcji jest brak aktywności zawodowej. W ponad 60% przypadków bieda występowała w gospodarstwach osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku oraz niepracujących i nie poszukujących pracy. W 9% przypadków z kolei pozostawali zagrożeni ubóstwem renciści. Szczegółowe dane zawierają poniższe tabele.

Tab. 22 Liczba osób w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Ubóstwo) w 2004 r.

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIECY		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	3	2,75	18	56,25	21	14,9
Dwie	12	11	5	15,62	17	12,06
Trzy	26	23,86	0	0	26	18,44
Cztery	32	29,35	6	18,75	38	26,95
Pięć	23	21,1	0	0	23	16,4
Sześć	6	5,5	2	6,25	8	5,67
Siedem	5	4,6	1	3,13	6	4,25
Osiem	1	0,92	0	0	1	0,71
Dziewięć	0	0	0	0	0	0
Dziesięć i więcej	1	0,92	0	0	1	0,71
RAZEM	109	100	32	100	141	100

Tab. 23 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Ubóstwo) ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	109	77,3
MEŻCZYŻNI	32	22,7
RAZEM	141	100

Tab. 24 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Ubóstwo) ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIECY		MEŻCZYŻNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	0	0	0	0	0	0
1910-19	0	0	0	0	0	0
1920-29	0	0	0	0	0	0
1930-39	1	0,92	0	0	1	0,68
1940-49	3	2,75	3	9,37	6	4,25
1950-59	19	17,43	18	56,26	37	26,25
1960-69	36	33	5	15,63	41	29,1
1970-79	36	33	3	9,37	39	27,66
1980-89	14	12,9	3	9,37	17	12,06
1990-2005	0	0	0	0	0	0
RAZEM	109	100	32	100	141	100

Tab. 25 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Ubóstwo) ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIECY		MEŻCZYŻNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			13	40,62	13	9,22
Kawaler 1 dziecko			0	0	0	0
Kawaler 2 dzieci			0	0	0	0
Kawaler 3 dzieci lub więcej			0	0	0	0
Panna 0 dzieci	0	0			0	0
Panna 1 dziecko	3	2,75			3	2,12
Panna 2 dzieci	1	0,92			1	0,71
Panna 3 dzieci i więcej	0	0			0	0
Konkubinat 0 dzieci	2	1,83	1	3,12	3	2,12
Konkubinat 1 dziecko	1	0,92	0	0	1	0,71

STAN CYWILNY CD	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
Konkubinat dzieci 2	3	2,75	0	0	3	2,12
Konkubinat dzieci lub więcej 3	1	0,92	1	3,12	2	1,42
Związek małżeński dzieci 0	2	1,83	1	3,12	3	2,12
Związek małżeński dziecko 1	20	18,35	1	3,12	21	15
Związek małżeński dzieci 2	24	22	7	21,9	31	22
Związek małżeński dzieci lub więcej 3	27	24,77	0	0	27	19,15
Rozwiedzeni/sep aracja 0 dzieci	1	0,92	8	25	9	6,4
Rozwiedzeni/sep aracja 1 dziecko	6	5,5	0	0	6	4,25
Rozwiedzeni/sep aracja 2 dzieci	5	4,6	0	0	5	3,54
Rozwiedzeni/sep aracja 3 dzieci lub więcej	5	4,6	0	0	5	3,54
Owdowiali dzieci 0	4	3,67	0	0	4	2,83
Owdowiali dziecko 1	3	2,75	0	0	3	2,12
Owdowiali dzieci 2	0	0	0	0	0	0
Owdowiali dzieci lub więcej 3	1	0,92	0	0	1	0,71
RAZEM	109	100	32	100	141	100

Tab. 26 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Ubóstwo) wg poziomu wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	1	0,92	0	0	1	0,71
Podstawowe	39	35,78	8	25	47	33,33
Zasadnicze zawodowe	55	50,47	21	65,62	76	53,9
Srednie	12	11	3	9,38	15	10,64
Wyższe	2	1,83	0	0	2	1,42
RAZEM	109	100	32	100	141	100

Tab. 27 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Ubóstwo) ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIECY		MĘCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	15	13,76	4	12,5	19	13,47
Pracuje dorywczo	14	12,84	9	28,12	23	16,31
Pracuje „na czarno”	2	1,83	0	0	2	1,42
Nie pracuje	21	19,27	3	9,3	24	17,02
Uczy się/studiuje	0	0	0	0	0	0
Na emeryturze	0	0	0	0	0	0
Na rencie	8	7,34	4	12,5	12	8,51
Na zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0	0	0	0
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	49	44,96	12	37,4	61	43,27
RAZEM	109	100	32	100	141	100

Problem ubóstwa przewijał się również w trakcie konsultacji. Jednym z jego wskaźników jest większa niż spodziewana liczba wniosków o przyznanie stypendium szkolnego, których złożono na dzień 30.06.2005 r. 128 (w związku z koniecznością spełniania przez wnioskodawców kryteriów dochodowych z ustawy o pomocy społecznej spodziewano się około 1/3 tej wielkości), a także większe niż obecnie realizowane zapotrzebowanie na dożywianie dzieci i młodzieży. Z tym ostatnim wiążą się dwojakiemu rodzaju problemy. Pierwszym z nich jest zapewnienie dyskrecji uczniom korzystającym z tej formy pomocy. Drugim natomiast pozostaje konieczność pracy socjalnej z rodzinami, w których problem ubóstwa jest obecny, a które nie chcą korzystać z różnych form pomocy, w tym np. z akcji dożywiania dzieci. Taki stan rzeczy może bowiem wskazywać na z jednej strony unikanie przez takie rodziny kontroli społecznej (czy to zinstytucjonalizowanej czy nie), z drugiej natomiast może być symptomem pojawienia się kolejnego problemu społecznego – bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Obecnie Ośrodek Pomocy Społecznej trafnie diagnozuje problem i stara się tak dostosować swą ofertę pomocy, by wspomóc swych klientów w zaspakajaniu ich potrzeb oraz ich gospodarstw. Odnajdujemy tego dowody w statystyce świadczeń pomocowych udzielonych przez OPS Godów w 2004 r.

Tab. 28 Rodzaje świadczeń udzielonych przez OPS Godów w 2004 r.

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń
Zasiłki stałe	10	51
Zasiłki okresowe	12	41
Zasiłki celowe	100	180
Posiłek	47	4235
Razem	169	4507

Głównym świadczeniem pozostają zatem zasiłki celowe oraz fundowane posiłki. Cele, na jakie przeznaczano w 2004 r. zasiłki celowe również wskazują na duży problem ubóstwa wśród mieszkańców gminy.

Tab. 29 Główne cele zasiłków udzielonych przez OPS Godów w 2004 r.

Cel zasiłku	Ilość (w %)
Opał	42%
Żywność	18%
Odzież, obuwie	12%
Wydatki mieszkaniowe	11%
Wypoczynek dzieci i młodzieży	8%
Koszty leczenia	5%
„Zielona Szkoła”	2%
Artykuły szkolne	2%
Razem:	100%

Zasługą władz gminy pozostaje ponadto polityka społeczna nie szukająca oszczędności, co znajduje odzwierciedlenie w wysokości wypłaconych świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na jednego świadczeniobiorcę, pozostającą najwyższą wśród jednostek samorządu terytorialnego w powiecie wodzisławskim i dystansując sąsiednie gminy, zwłaszcza miejskie.

Z punktu widzenia prakseologii społecznej wydaje się, iż pomoc na tym obszarze winna być kierowana w pierwszej kolejności do środowisk, w których przebywają dzieci.

Podstawowe cele do zrealizowania z tego obszaru zatem to:

- III.1.1 – podejmowanie aktywnych działań zmierzających do ograniczania zjawiska ubóstwa, zwłaszcza wśród dzieci;

- III.1.2 – rozwijanie form działalności dobroczynnej w ścisłej współpracy z organizacjami charytatywnymi;
- III.1.3 – opracowanie i realizacja programów stypendialnych dla dzieci i młodzieży;
- III.1.4 – rozwijanie form pomocy społecznej zaspakajającej podstawowe potrzeby;
- III.1.5 – zintegrowanie pomocy rodzinom wielodzietnym i ubogim

III. 2 TRUDNOŚĆ W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO; III 3 BEZDOMNOŚĆ

Dwie kolejne dysfunkcje – trudność w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego oraz bezdomność – pozostają marginalnymi na terenie gminy Godów. W 2004 r. dotkniętymi przez nie pozostawało łącznie dwóch mężczyzn. Należą oni do najmłodszych kategorii wiekowych klientów pomocy społecznej i reprezentują roczniki 1970-79 i 1980-89. Obaj także pozostawali samotnie gospodarującymi kawalerami – nie pracującymi i słabo wykształconymi.

Bezdomność, będąca najbardziej jaskrawą egzemplifikacją wykluczenia społecznego, to brak dachu nad głową, lokum względnie stałego lub o standardzie drastycznie odbiegającym od społecznej akceptacji. Z dysfunkcją bezdomności wiążą się dwa typy zjawisk: bezrobocie oraz indywidualny styl życia przyjęty przez osobę bezdomną. Związek bezrobocia z bezdomnością jest problemem samym w sobie. Brak pracy i stałego źródła dochodu powoduje częstokroć utratę dachu nad głową, zaś brak schronienia jest przeszkodą w podjęciu pracy. Problem stylu życia wynika z indywidualnych zapatrywań na rzeczywistość, stosunku do niej, przyjętego systemu przekonań i zachowań oraz modelu awansu społecznego cechującego jednostkę. Cechą tego typu bezdomności jest jej dobrowolność i zgoda na nią ze strony osoby bezdomnej. Trudno zatem traktować tego typu bezdomność jako problem społeczny. Inaczej sprawa ma się w pierwszym przypadku – tutaj bezdomność stanowi dramat dla osoby nią dotkniętej. Na szczęście nowe regulacje prawne w znaczący sposób przeciwdziałają bezdomności. *Ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego z 21.06.2001 r.* zabrania eksmisji bez zabezpieczenia lokalu socjalnego wobec następujących kategorii osób:

- kobiet w ciąży;
- małoletnich, niepełnosprawnych lub ubezwłasnowolnionych oraz sprawujących nad taką osobą opiekę i wspólnie z nią zamieszkałą;
- obłożnie chorych;

- emerytów i rencistów spełniających kryteria do otrzymania świadczenia z pomocy społecznej;
- osób posiadających status bezrobotnego;
- osób spełniających przesłanki określone przez radę gminy w drodze uchwały.

Wyjątkiem jest sytuacja, gdy osoba, spełniająca ww. wymagania, jest eksmitowana wskutek rażącego wystąpienia przez nią przeciwko mirowi domowemu lub wskutek zachowania rażąco nagannego, uniemożliwiającego wspólne zamieszkanie (art. 13). Ponadto zmiana Kodeksu postępowania cywilnego w części dotyczącej egzekucji, dokonana w lutym br., eliminuje sytuację tzw. eksmisji na bruk.

Spółeczność osób opuszczających zakłady karne jako potencjalnych klientów pomocy społecznej wykazuje podobnie jak osoby bezdomne klasyczne cechy marginalizacji i ekskluzji społecznej. Główną przeszkodą w trudności, a często niemożności, samodzielnego zintegrowania się ze społecznością lokalną i przystosowania do życia jest brak zaufania społecznego, wynikający z problemu „obcości” społecznej, oraz etykietyzacja – niemal zawsze negatywna. Dodatkowo w przypadku osób opuszczających zakłady penitencjarne działa społeczny mechanizm obronny, tj. ocenianie z punktu widzenia popełnionych wcześniej czynów karalnych i poczucie zagrożenia płynącego ze strony takich osób. Marginalizacja i ekskluzja społeczna dotyczą byłych więźniów bardzo często także w sferze osobistej, bowiem posługując się przykładem klientów pomocy społecznej w Godowie 100% tej zbiorowości to osoby samotne.

Biorąc pod uwagę fakt, że skala wspomnianych zjawisk do tej pory nie pozostawała na terenie gminy znacząco duża, a problem wychodzenia z bezdomności czy reintegracja ze społeczeństwem wymaga skrajnie indywidualnego podejścia do zagadnienia nie proponuje się uruchomienia nowych mechanizmów instytucjonalnej pomocy. Ta skoncentrować winna się na ułatwieniu zainteresowanym zaspakajania ich podstawowych potrzeb, tj. wyżywienia, ubrania, schronienia, dostępu do opieki zdrowotnej oraz pomocy w znalezieniu zatrudnienia oraz wsparcia psychologicznego i poradnictwa specjalistycznego. W związku z faktem, że zasoby mieszkaniowe pozostające w dyspozycji gminy w 2003 r. wynosiły poniżej 1%, a proces prywatyzacji posiadanych zasobów od tego czasu nadal postępował (zgodnie z danymi przedstawionymi przez OPS Godów gmina nie dysponuje już żadnymi mieszkaniami komunalnymi i socjalnymi) wskazanym wydaje się zabezpieczenie dla celów interwencyjnych pewnej ilości lokali o charakterze chronionym, w których tymczasowo (do czasu rozwiązania sytuacji kryzysowej) mogliby pozostawać klienci Ośrodka Pomocy

Spółecznej pozbawieni schronienia. Wydaje się bowiem, że w dłuższej perspektywie nie jest możliwym utrzymanie takiego stanu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy, w którym cały ten strategiczny segment polityki społecznej pozostaje poza kontrolą władz gminy. Największe znaczenie ma to w przypadku mieszkań socjalnych, których zapewnienie osobom eksmitowanym, posiadającym prawo do takowego lokalu, jest ustawowym obowiązkiem gminy.

III. 4 PRZEMOC W RODZINIE

Dysfunkcja PRZEMOCY W RODZINIE jest obok dysfunkcji ubóstwa i bezrobocia jednym z głównych źródeł patologii w środowisku rodziny. Została ona wpisana do katalogu zagadnień objętych interwencją pomocy społecznej zmianą ustawy o pomocy społecznej w 2004 r.

Wyróżniamy trzy podstawowe rodzaje przemocy w rodzinie:

- *fizyczną* – polegającą na biciu lub użyciu siły w celu zdominowania ofiary i jej całkowitego podporządkowania dla określonych pobudek lub celów sprawcy, w tym przemoc seksualna;
- *psychiczną* – polegającą na zastraszaniu, prześladowaniu i szantażu emocjonalnym, silnie uderzająca w potrzebę bezpieczeństwa i samoocenę ofiary. W skrajnych przypadkach może doprowadzić nawet do tzw. odwrócenia świata, tj. wywołaniu w ofierze przekonania, iż to ona jest sprawcą całego zła;
- *ekonomiczną* – czyli nieprzyczynianie się do zaspakajania potrzeb ofiary i rodziny, obejmuje wydziałanie, wyliczanie wspólnych dóbr materialnych oraz ograniczanie dostępu do nich.

W związku z faktem, iż kategoria przemocy domowej została włączona do zakresu ustawy dopiero w 2004 r. „Diagnoza problemów społecznych w powiecie wodzisławskim” z 2003 r. nie obejmowała jej jako dysfunkcji wśród klientów pomocy społecznej. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Godowie wynika, że problem przemocy w rodzinie jest stosunkowo rzadko ujawniany, bowiem w 2004 r. zanotowano tylko 2 przypadki tej patologii (w obu ofiarą pozostawały kobiety). Przeczą temu dane Punktu Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, które dostarczają wiedzy o kilkukrotnie większej skali występowania problemu na terenie gminy. Jak się ponadto przypuszcza wiele przypadków tej dysfunkcji nie jest nigdy ujawniana przez same

zainteresowanych. Problem znęcania się w rodzinie pozostaje bowiem nadal elementem tabu społecznego.

Chociaż statystyki OPS Godów ujawniają, że ofiarami przemocy na terenie gminy pozostają wyłącznie kobiety, słabo wykształcone (wykształcenie zasadnicze zawodowe lub podstawowe) i niepracujące, zatem przypuszczalnie w niezbyt dobrej kondycji materialnej, to jednak dysfunkcja przemocy w rodzinie dotyka wszystkie środowiska, zarówno bogate i o wysokim statusie społecznym, jak też ubogie i marginalizowane, pełne rodziny, osoby stanu wolnego, osoby owdowiałe czy żyjące w związkach nieformalnych. Odnosząc się do statystyk lokalnych, należy podkreślić, że niepokojącym zjawiskiem pozostaje występowanie omawianej dysfunkcji w gospodarstwach, w których pozostaje dwoje lub troje dzieci. Nietrudno domyślić się jakiego rodzaju skutki psychologiczne może wywołać u dzieci występowanie problemu braku poczucia elementarnego bezpieczeństwa w domu.

Pomoc ofiarom przemocy w rodzinie to przede wszystkim pomoc w formie *interwencji kryzysowej, pracy socjalnej oraz specjalistycznego poradnictwa*⁴. Interwencja kryzysowa w przypadku stwierdzenia faktu stosowania przemocy przez jednego lub więcej członków rodziny koncentruje się wokół pięciu podstawowych zadań:

- zapewnienia bezpieczeństwa ofierze/ofiarom, w tym schronienia;
- zrozumienia jej reakcji;
- przywrócenia poczucia kontroli;
- uruchomieniu zasobów OPS oraz innych instytucji (policja, PCPR) w celu pomocy ofierze/ofiarom;
- układaniu planu bezpieczeństwa.

Ważnym jest, by realizacja wszystkich celów i płynących z nich zadań zakładała pełną, ścisłą, szybką, efektywną współpracę wszystkich podmiotów uczestniczących – OPS, PCPR, policji, sądu i kuratorów sądowych oraz w razie konieczności innych instytucji.

---

⁴ Poradnictwo specjalistyczne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Poradnictwo obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny.

** Interwencja kryzysowa to zespół działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin w celu zapobiegania lub pogłębiania się występujących dysfunkcji. Polega ona w szczególności na specjalistycznym poradnictwie oraz udzielaniu schronienia dostępnego przez całą dobę.

*** Praca socjalna – świadczona bez względu na dochód osoby lub rodziny ma na celu poprawę funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Jej głównym celem jest wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej lub koordynacja działalności instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb osób i środowisk nią dotkniętych.

III. 5 ALKOHOLIZM I NARKOMANIA

Uzależnienia, przede wszystkim od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, są stałym elementem krajobrazu społecznego współczesnego świata. Alkoholizm jest silnie obecnym problemem społecznym również w Polsce. Według szacunków ok. 10% polskiego społeczeństwa nadużywa alkoholu. Problem uzależnień jest ważną kwestią wśród problemów, jakie próbuje rozwiązywać polityka społeczna. Sam będąc patologią, jest źródłem dla wielu innych patologii i dysfunkcji społecznych. Pozostaje ponadto problemem kryminogennym, zwalczanym przez instytucje bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Problemem jest coraz częściej uzależnienie dotyczące młodzieży i dzieci – także w najmłodszych grupach wiekowych, oraz sięganie tej kategorii wiekowej po używki. Z raportu Komendy Głównej Policji wynika, że w 2002 r. ok. 7% ujawnionych nieletnich sprawców czynów karalnych pozostawało pod wpływem alkoholu. Policja zatrzymała blisko 9 tysięcy nietrzeźwych młodocianych. Równocześnie ujawniono tylko 658 przestępstw z zakresu rozpijania małoletnich. Uzasadnia to podjęcie działań przeciwdziałających alkoholizmowi i piciu alkoholu przez dzieci i młodzież.

Uzależnienie jest niebezpieczną patologią zagrażającą podstawowej komórce społecznej – rodzinie. Stąd mówimy o współuzależnieniu. Próby rozwiązywania problemów wpływających z uzależnień oraz samych uzależnień nie mogą zatem nie dotyczyć problemu współuzależnienia. Świadomość tego winni posiadać twórcy gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, będących wyodrębnioną częścią GSRPS.

Wśród konsekwencji uzależnień wymienia się najczęściej:

- zaniechanie dzieci;
- przemoc psychiczną i fizyczną wobec członków rodziny;
- ostracyzm społeczny;
- galopującą pauperyzację rodzin dotkniętych problemem;
- patologizację więzi rodzinnych i między ludzkich;
- kolizje z prawem;
- dezintegrację osobowości dzieci (zaburzenia emocjonalne, nerwice itp.).

Drugim z poważnych zagrożeń na obszarze uzależnień jest narkomania. Według przywoływanego już raportu KGP zjawisko to zagraża wszystkim grupom społecznym

GINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

i grupom wiekowym. Szczególnie jednak narażone są dzieci oraz młodzież. Aż 20% przestępstw związanych z narkotykami w 2002 r. popełniły osoby nieletnie. Z danych Ministerstwa Zdrowia wynika, iż około 20% młodzieży szkolnej używa narkotyków (kilkukrotny wzrost wobec początku lat 90.).

Innym nie mniej ważnym problemem zwłaszcza z obszaru ochrony i promocji zdrowia, dodatkowo głęboko zakorzenionym w obyczajowej sferze kultury, pozostaje nałóg nikotynowy. Choć nie jest on przyczynkiem do negatywnej etykietyzacji i stygmatyzacji, a przez to nie jest w zbyt dużej skali źródłem wykluczenia społecznego, stanowi nie mniejsze zagrożenie dla rozwoju społecznego. Konsumpcja wyrobów tytoniowych powoduje bowiem duże obciążenia dla służby zdrowia. Jest też ogromnym i nie dającym się lekceważyć zagrożeniem dla dzieci i młodzieży – co raz częstsze ofiary uzależnienia.

Problematyka uzależnień oraz występowania używek, zwłaszcza w środowiskach dzieci i młodzieży, na terenie gminy Godów została wielokrotnie poruszona w trakcie prac nad niniejszym dokumentem. Jak wynika z „*Diagnozy...*” 2003 r. dysfunkcja uzależnień pozostawała jedną z bardziej uciążliwych i silniej obecnych wśród członków wspólnoty samorządowej gminy. Dotykała bowiem blisko 10% wszystkich klientów pomocy społecznej w 2004 r. i wykazywała w stosunku do poprzedniego okresu tendencję wyraźnie wzrostową (w 2002 r. problem alkoholizmu występował w skali o połowie mniejszej). Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na to zagadnienie w trakcie prac nad strategią rozwiązywania problemów społecznych.

Z analizy danych statystycznych wynika, co zaskakujące, że problem uzależnień (przede wszystkim od alkoholu) dotyczył w 2004 r. w dużym stopniu (53,5%) kobiet, mniejszym (46,5%) - mężczyzn – klientów pomocy społecznej. Dysfunkcja najsilniej była obecna w grupach wiekowych okołoemerytalnych, tj. 1940 – 49 (44,2%) i 1950-59 (23,26%). W niewielkim stopniu problem dotyczył natomiast najmłodszych kategorii wiekowych. w ponad 21% przypadków ofiarą uzależnienia padali bezdzietni kawalerowie, zaś w 28% - rodziny, w tym w jednej trzeciej przypadków – wielodzietne. Tylko w nieco mniejszym natężeniu (25,6%) problem występował w gospodarstwach osób rozwiedzionych lub pozostających w separacji, a także osób owdowiałych (21%). Uwzględniając liczbę osób pozostających w gospodarstwach domowych wnioskodawców-klientów Ośrodka Pomocy Społecznej, należy podkreślić, że dysfunkcja uzależnień aż w ponad połowie przypadków została ujawniona w gospodarstwach małych – jedno (37%) lub dwuosobowych (23%). Niepokoi ponadto fakt, że co piąty klient pomocy społecznej w 2004 r. dotknięty patologią

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

uzależnień pochodził z gospodarstw dużych – pięć lub sześćosobowych. Biorąc to pod uwagę trzeba się sprzeciwić powszechnemu pogładowi, że odsetek osób uzależnionych jest wprost proporcjonalny do wielkości rodzin. Nie ma również pozytywnej korelacji między uzależnieniami a wykształceniem, choć zauważalnym jest mniejszy udział osób z wyższym wykształceniem w populacji osób uzależnionych. Większego znaczenia nie ma również aktywność zawodowa. Piją zarówno osoby pracujące, renciści, osoby niepracujące, jak i osoby bezrobotne. Fakt ten dobitnie ilustruje kondycję polskiego społeczeństwa, w tym społeczności lokalnej Godowa. Szczegółowe dane dotyczące dysfunkcji uzależnień przedstawiają tabele.

Tab. 30 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Uzależnienia) ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	23	53,5
MĘŻCZYŻNI	20	46,5
RAZEM	43	100

Tab. 31 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Uzależnienia) ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIECY		MĘŻCZYŻNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler dzieci 0			9	45	9	20,95
Kawaler dziecko 1			0	0	0	0
Kawaler dzieci 2			0	0	0	0
Kawaler dzieci 3 lub więcej			0	0	0	0
Panna dzieci 0	0	0			0	0
Panna dziecko 1	0	0			0	0
Panna dzieci 2	1	4,35			1	2,32
Panna dzieci 3 i więcej	0	0			0	0

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

STAN CYWILNY CD	KOBIECY		MĘCZYŹNI		OGÓŁEM	
Konkubinat 0 dzieci	1	4,35	1	5	2	4,65
Konkubinat 1 dziecko	0	0	0	0	0	0
Konkubinat 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	0	0	0	0	0	0
Związek małżeński 0 dzieci	0	0	1	5	1	2,32
Związek małżeński 1 dziecko	4	17,4	0	0	4	9,3
Związek małżeński 2 dzieci	1	4,35	2	10	3	6,97
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	4	17,4	0	0	4	9,3
Rozwiedzeni/ separacja 0 dzieci	1	4,35	6	30	7	16,3
Rozwiedzeni/ separacja 1 dziecko	3	13	0	0	3	6,97
Rozwiedzeni/ separacja 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Rozwiedzeni/ separacja 3 dzieci lub więcej	1	4,35	0	0	1	2,32
Owdowiali 0 dzieci	5	21,75	0	0	5	11,63
Owdowiali 1 dziecko	2	8,7	1	5	3	6,97
Owdowiali 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	0	0	0	0	0	0
RAZEM	23	100	20	100	43	100

Tab. 32 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Uzależnienia) ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIEITY		MEŹCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	0	0	0	0	0	0
1910-19	0	0	0	0	0	0
1920-29	0	0	1	5	1	2,31
1930-39	2	8,7	4	20	6	13,94
1940-49	7	30,4	12	60	19	44,2
1950-59	8	34,8	2	10	10	23,26
1960-69	4	17,4	1	5	5	11,63
1970-79	0	0	0	0	0	0
1980-89	2	8,7			2	4,65
1990-2005	0	0	0	0	0	0
RAZEM	23	100	20	100	43	100

Tab. 33 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Uzależnienia) w 2004 r.

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIEITY		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	5	21,75	11	55	16	37,2
Dwie	5	21,75	5	25	10	23,23
Trzy	5	21,75	2	10	7	16,3
Cztery	1	4,35	0	0	1	2,32
Pięć	7	30,4	0	0	7	16,3
Sześć	0	0	2	10	2	4,65
Siedem	0	0	0	0	0	0
Osiem	0	0	0	0	0	0
Dziewięć	0	0	0	0	0	0
Dziesięć i więcej	0	0	0	0	0	0
RAZEM	23	100	20	100	43	100

Tab. 34 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Uzależnienia) ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIEITY		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	4	17,4	1	5	5	11,62
Pracuje dorywczo	0	0	7	35	7	16,27
Pracuje „na czarno”	0	0	0	0	0	0
Nie pracuje	2	8,7	0	0	2	4,65
Uczy się/studiuje	0	0	0	0	0	0
Na emeryturze	0	0	0	0	0	0
Na rencie	6	26,1	4	20	10	23,26
Na zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0	0	0	0
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	11	47,8	8	40	19	44,2
RAZEM	23	100	20	100	43	100

Tab. 35 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Uzależnienia) wg poziomu wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MEZCZYŻNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	0	0	0	0	0	0
Podstawowe	9	39,13	8	40	17	39,53
Zasadnicze zawodowe	12	52,17	11	55	23	53,5
Średnie	2	8,7	1	5	3	6,97
Wyższe	0	0	0	0	0	0
RAZEM	23	100	20	100	43	100

III. 6 BEZROBOCIE

Jak już wcześniej wspomniano bezrobocie jest poważnym problemem społecznym na terenie gminy Godów. Dodatkowo, jak pokazują przywołane statystyki Powiatowego Urzędu Pracy w Wodzisławiu Śląskim obszar gminy jest tym, w którym zjawisko to postępuje i się co raz bardziej umacnia. Wprawdzie wzrost liczby osób bezrobotnych na terenie gminy w czerwcu 2005 r. można tłumaczyć wejściem na rynek absolwentów szkół, jednak sytuacja na lokalnym rynku pracy nie przedstawia się dobrze. Co należy podkreślić - podstawowe instrumenty rynku i promocji pracy pozostają poza kompetencją władz gminy, winny być one jednak świadome skali problemu i jego zwalczanie traktować priorytetowo.

Bezrobocie, zwłaszcza długotrwałe, degraduje i dezorganizuje osobę nim dotkniętą. Z danych CBOS wynika, iż wśród skutków bezrobocia najgorszymi w opinii społecznej są: apatia i utrata chęci do życia, wchodzenie w konflikt z prawem, ubożenie rodzin i ich dezorganizacja oraz blokowanie możliwości życiowych młodzieży.

Najgroźniejszymi konsekwencjami psychicznymi i społecznymi tych procesów są:

- pogorszenie kondycji psychicznej „ofiary” bezrobocia;
- obawy o przyszłość własną i rodziny;
- zachwianie poczucia bezpieczeństwa;
- zakłócenie tożsamości;
- przekonanie o własnym upośledzeniu i nieudacznictwie;
- poczucie osamotnienia, apatii;
- zniechęcenie do życia lub agresja;
- niemożność samorealizacji;
- zagrożenie chorobami psychicznymi;
- ucieczka w uzależnienia;
- samobójstwo;

- degradacja postaw i aspiracji życiowych;
- rezygnacja z uczestnictwa w życiu społecznym;
- dziedziczenie wykluczenia;
- zakłócenie relacji międzyludzkich.

Jak więc widać katalog problemów i kwestii społecznych towarzyszących zagadnieniu bezrobocia pozostaje niezmiernie szeroki. Warto zwrócić uwagę, że praca jest w normalnych okolicznościach podstawowym konstruktorem organizacji czasu wolnego. Brak pracy powoduje zacieranie się granicy pomiędzy czasem wolnym i czasem aktywności. Utrzymanie osób nie posiadających zatrudnienia w stałej aktywności jest zatem zadaniem priorytetowym. Odrębnym zagadnieniem z tym związanym jest fakt, że bezrobocie dotyka przede wszystkim osoby młode, pozostające u szczytu potencjalnej aktywności. Nietrudno sobie zatem wyobrazić jakie konsekwencje „tu i teraz”, ale też i w przyszłości, dysfunkcja spowoduje, jeżeli dojdzie do sytuacji ujawnienia się i poszerzania zasięgu patologii kulturowo reprodukowanej w drodze transmisji pokoleniowej wyuczonej bezradności.

Bezrobocie pozostaje szczególnie groźne bowiem niszczy strukturę społeczną oraz więzi międzyludzkie. Wyrazem tego jest mniejsze zainteresowanie sprawami lokalnymi, rzadsze korzystanie z instytucji użyteczności publicznej i ośrodków kultury, niechęć do szkoły oraz spadek intensywności kontaktów międzyludzkich⁵.

Bezrobocie wśród klientów pomocy społecznej w gminie w 2004 r. dotyczyło przede wszystkim kobiet. Stanowiły one 72% całej grupy świadczeniobiorców z problemem braku pracy. W tym miejscu słusznym wydaje się przypomnieć, że bezrobocie jest drugą po ubóstwie najczęstszą dysfunkcją mieszkańców gminy korzystających z pomocy społecznej. Dotyka ona wszystkie kategorie wiekowe ludności, z tym, że zauważalna jest w grupie mężczyzn tendencja do wzrostu odsetka osób bez pracy wraz z wiekiem (mężczyźni urodzeni w dekadzie 1950-59 stanowią aż 45,5% wszystkich bezrobotnych klientów-mężczyzn pomocy społecznej w 2004 r.). Bezdzietne osoby samotne (kawalerowie i panny) stanowią 15% nie posiadających pracy klientów OPS Godów, osoby żyjące w nieformalnych związkach – 6%, osoby rozwiedzione lub żyjące w separacji – niecałe 19% (z czego ponad połowę stanowią osoby samotnie gospodarujące), zaś wdowcy – ok. 6%. Porażającym jest fakt, że ponad połowę wszystkich osób bezrobotnych, które w 2004 r. korzystały z pomocy Ośrodka stanowiły rodziny, w tym w 33% wielodzietne, a 36% z dwojgiem dzieci.

---

⁵ A. Giddens, *Socjologia*, Warszawa 2005, s. 432.

Potwierdzają to statystyki ilości osób mieszkających w gospodarstwach wnioskodawców-klientów OPS Godów w 2004 r.

Bezrobocie jest problemem powszechnym dotka bowiem także osoby z wyższym wykształceniem i chociaż wśród świadczeniobiorców z ustawy o pomocy społecznej w 2004 r. stanowiły one mniej niż 1%, to jednak ich sytuacja ilustruje sytuację lokalnego rynku pracy.

Szczegółowe informacje na temat zasięgu dysfunkcji w zbiorowości klientów pomocy społecznej na terenie gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tab. 36 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Bezrobocie) ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	84	71,8
MEŻCZYŻNI	33	28,2
RAZEM	117	100

Tab. 37 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezrobocie) ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIECY		MEŻCZYŻNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			16	48,5	16	13,7
Kawaler 1 dziecko			0	0	0	0
Kawaler 2 dzieci			0	0	0	0
Kawaler 3 dzieci lub więcej			0	0	0	0
Panna 0 dzieci	1	1,2			1	0,85
Panna 1 dziecko	2	2,4			2	1,7
Panna 2 dzieci	1	1,2			1	0,85
Panna 3 dzieci i więcej	0	0			0	0
Konkubinat 0 dzieci	1	1,2	1	3	2	1,7
Konkubinat 1 dziecko	3	3,6	0	0	3	2,56
Konkubinat 2 dzieci	2	2,4	0	0	2	1,7

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

STAN CYWILNY CD	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	0	0	0	0	0	0
Związek małżeński 0 dzieci	3	3,6	0	0	3	2,56
Związek małżeński 1 dziecko	15	17,7	1	3	16	13,7
Związek małżeński 2 dzieci	17	20,2	5	15,2	22	18,8
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	19	22,5	1	3	20	17,3
Rozwiedzeni/ separacja 0 dzieci	3	3,6	9	27,3	12	10,26
Rozwiedzeni/ separacja 1 dziecko	3	3,6	0	0	3	2,56
Rozwiedzeni/ separacja 2 dzieci	3	3,6	0	0	3	2,56
Rozwiedzeni/ separacja 3 dzieci lub więcej	4	4,8	0	0	4	3,42
Owdowiali 0 dzieci	3	3,6	0	0	3	2,56
Owdowiali 1 dziecko	2	2,4	0	0	2	1,7
Owdowiali 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	2	2,4	0	0	2	1,7
RAZEM	84	100	33	100	117	100

Tab. 38 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezrobocie) ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	0	0	0	0	0	0
1910-19	0	0	0	0	0	0
1920-29	0	0	0	0	0	0
1930-39	0	0	0	0	0	0
1940-49	2	2,4	1	3,03	3	2,56
1950-59	21	25	15	45,46	36	30,77
1960-69	22	26	9	27,27	31	26,5
1970-79	26	31	4	12,12	30	25,65
1980-89	13	15,5	4	12,12	17	14,52
1990-2005	0	0	0	0	0	0
RAZEM	84	100	33	100	117	100

Tab. 39 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Bezrobocie) w 2004 r.

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	3	3,6	21	63,63	24	20,5
Dwie	13	15,4	4	12,12	17	14,55
Trzy	22	26,2	2	6,06	24	20,5
Cztery	22	26,2	4	12,12	26	22,2
Pięć	16	19	0	0	16	13,7
Sześć	4	4,8	1	3,03	5	4,27
Siedem	4	4,8	1	3,03	5	4,27
Osiem	0	0	0	0	0	0
Dziewięć	0	0	0	0	0	0
Dziesięć i więcej	0	0	0	0	0	0
RAZEM	84	100	33	100	117	100

Tab. 40 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezrobocie) wg poziomu wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	0	0	1	3,03	1	0,85
Podstawowe	24	28,6	11	33,3	35	29,9
Zasadnicze zawodowe	45	53,5	17	51,5	62	53
Średnie	14	16,7	4	12,12	18	15,4
Wyższe	1	1,2	0	0	1	0,85
RAZEM	84	100	33	100	117	100

Tab. 41 Klienci OPS Godów z Dysfunkcją (Bezrobocie) ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIEТЫ		MĘZCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	7	8,3	0	0	7	6
Pracuje dorywczo	4	4,8	7	21,2	11	9,4
Pracuje „na czarno”	3	3,6	2	6,07	5	4,3
Nie pracuje	12	14,3	0	0	12	10,2
Uczy się/studiuje	0	0	0	0	0	0
Na emeryturze	0	0	0	0	0	0
Na rencie	4	4,8	1	3,03	5	4,3
Na zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0	0	0	0
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	54	64,2	23	69,7	77	65,8
RAZEM	84	100	33	100	117	100

III. 7 POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA LUB WIELODZIETNOŚCI

III.8 SIEROCTWO; III 9 BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH; III 10 BRAK UMIEJĘTNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA MŁODZIEŻY OPUSZCZAJĄCEJ PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE

Jednym z zagadnień dojrzałej polityki społecznej jest kształtowanie w społeczeństwach o spadającym poziomie reprodukcji przyjaznego otoczenia, ochrony i promowania macierzyństwa oraz wielodzietności. Jak pokazują doświadczenia ostatnich kilkunastu lat osoby samotnie wychowujące dzieci oraz rodziny, zwłaszcza wielodzietne, są jednymi ze słabszych komórek społecznych i najbardziej narażonych na zagrożenia doby wielkich przemian społecznych. Podstawowym problemem, który zagraża współczesnej rodzinie w największym stopniu pozostaje ubóstwo.

Problem kondycji współczesnej rodziny jest centralnym zagadnieniem polityki społecznej i pomocy społecznej. Jak pokazują wyniki badań z kondycją tą nie jest zaś najlepiej. Sytuacja ekonomiczna – w przypadku wielu rodzin bardzo trudna – stanowi tło dla występowania wielu problemów społecznych:

- zaniedbywania dzieci;

- załamania się karier edukacyjnych;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- porzucania lub społecznego osierocenia dzieci;
- wkraczania na drogę przestępstw.

Jak już gdzieś indziej napisano⁶ brak wystarczających dochodów w epoce konsumpcjonizmu najczęściej powoduje rozpad i patologizację więzi rodzinnych, co objawia się w postaci bezradności, przemocy w rodzinie, kłopotów wychowawczych dzieci pozostających w takich rodzinach i kolizjami dzieci z prawem. To zaś często prowokuje interwencje powołanych do ochrony dziecka instytucji publicznych. Rodzi się wówczas problem pozbawienia lub ograniczenia praw rodzicielskich, sieroctwa społecznego oraz konieczności pełnienia przez instytucje publiczne funkcji opiekuńczych i wychowawczych wobec dzieci. Powyższe argumenty przemawiają za całościowym potraktowaniem problemu sieroctwa, ochrony macierzyństwa i wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, a także braku umiejętności przystosowania się do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Problem sieroctwa, tak całkowitej i zupełnej utraty rodziców, jak i porzucenia czy niewydolności opiekuńczo – wychowawczej rodziny (tzw. sieroctwo społeczne) nie zostało zauważone w statystykach Ośrodka Pomocy Społecznej w Godowie wśród klientów w 2004 r. Przyczyną może pozostawać fakt, że kwestia zapewnienia dziecku właściwej opieki oraz udzielania świadczeń z tego tytułu pozostaje we właściwości przede wszystkim samorządu powiatowego. Z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim na dzień 31.07.2005 r. na terenie gminy Godów funkcjonowało siedem spokrewnionych z dziećmi rodzin zastępczych (w tym 4 – dziadkowie), w których przebywało łącznie dziewięć dzieci. Zorganizowanie i prowadzenie opieki zastępczej w rodzinach zastępczych oraz rozwój rodzinnej opieki zastępczej poprzez utworzenie banku rodzin zastępczych, pogotowi rodzinnych, rodzin zawodowych i rodzin specjalistycznych (zad. III. 2, 6-9.1.1 i III 2,6-9.3.1 Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 - 2015) zostały uznane przez samorząd powiatu wodzisławskiego za priorytetowe zadania z obszaru rozwiązywania problemów społecznych. Rolą samorządu

---

⁶ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 – 2015, s. 37.

gminnego pozostaje ścisła współpraca z PCPR w celu jak najbardziej sprawnego, najbardziej efektywnego i najmniej kosztownego emocjonalnie i psychicznie dla dziecka organizowania systemu zapewnienia opieki dzieciom jej pozbawionym, a także stałe monitorowanie sytuacji w rodzinach i środowiskach patologicznych, w których przebywają dzieci, a co do których ośrodek pomocy społecznej posiada wiedzę na temat nieprawidłowego ich (tzn. przedmiotowych rodzin i środowisk) funkcjonowania i rozwoju.

Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności pozostawała w 2004 r. problemem dla 10% klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Godowie, w zdecydowanej większości (98%) – kobiet. Klientami pomocy społecznej w tym zakresie, co w pełni zrozumiałe pozostawały osoby młode, urodzone w dekadzie 1970-79 (52,3%), 1980 – 89 (25%) i 1960 – 69 (22,7%). Po uwzględnieniu stanu cywilnego i rodzinnego klientów w analizie zagadnienia dostrzeżemy, że w zdecydowanej większości były nimi osoby pozostające w związkach małżeńskich (81,3%). Blisko jedną dziesiątą stanowili klienci żyjący w związkach nieformalnych, zaś 5% - osoby rozwiedzione (tyle samo – panny z dziećmi). Około połowy klientów (47,7%) OPS Godów, wymagających w 2004 r. wsparcia z tytułu ochrony macierzyństwa lub wielodzietności przebywało w dużych (powyżej pięciu osób) gospodarstwach domowych. Co trzeci klient prowadził swoje gospodarstwo wspólnie z dwiema innymi osobami, co piąty – z jedną. Niemal 40% nie pracowało, a 50% posiadało status osoby bezrobotnej zarejestrowanej w PUP bez prawa do zasiłku. Tylko jedna dziesiąta pozostawała aktywna zawodowo. Także przekrój posiadanego przez świadczeniobiorców wykształcenia nie odbiegał od typowej ilustracji sytuacji w pozostałych grupach klientów pomocy społecznej.

Wspomaganiem rodziny i jej funkcji prokreacyjnych zajmuje się również poza ustawą o pomocy społecznej ustawa o świadczeniach rodzinnych, która ma być wyrazem polityki prorodzinnej państwa. W gminie Godów, podobnie jak w Wodzisławiu Śl., a inaczej niż w większości gmin powiatu, redystrybucją pomocy w formie świadczeń rodzinnych nie zajmuje się ośrodek pomocy społecznej, lecz osobna struktura w ramach urzędu gminy. Takie posunięcie wydaje się słusznym. Łączenie obu rodzajów pomocy, przyznanie których obwarowane jest zupełnie innymi kryteriami, mogłoby wpływać na obraz kondycji społeczności lokalnej tworzony na podstawie danych statystycznych. Pomoc społeczna ponadto nie polega wyłącznie na administracyjnym przyznawaniu świadczeń, lecz również pracy socjalnej z klientami tak, by w miarę możliwości uruchomić ich własne zasoby dla zmiany ich sytuacji społecznej. Wypłata świadczeń rodzinnych jest natomiast kwestią

wyłącznie z zakresu administracji. Ośrodek pomocy społecznej może w tym przypadku pełnić tylko funkcje pomocnicze, m.in. realizując na zlecenie wypłacającego świadczenia wywiady środowiskowe (do czego posiada prawo od września 2004 r.), by ustalić, czy wnioskodawcy z ustawy o świadczeniach rodzinnych nie fałszują obrazu własnej sytuacji materialnej w celu uzyskania świadczenia. Takich wywiadów jednak zgodnie z informacją OPS Godów na zlecenie komórki przyznającej świadczenia rodzinne do końca sierpnia br. nie realizowano. W sumie w okresie od maja do grudnia 2004 r. wypłacono w gminie Godów 3009 zasiłków rodzinnych, natomiast od stycznia do czerwca br. – 2819. Oprócz tego w pierwszym z okresów wypłacono 2003 dodatków do zasiłku rodzinnego. Dla drugiego z nich ta liczba wynosi 1847, przy czym z oczywistych względów nie uwzględnia dodatków z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego. Szczegółowe dane dla tego fragmentu polityki społecznej przedstawiają tabele.

Tab. 42 świadczenia rodzinne wypłacone przez Urząd Gminy Godów w okresie od maja 2004 r. do czerwca 2005 r.

ŚWIADCZENIE	MAJ-GRUDZIEŃ 2004	STYCZEŃ- CZERWIEC 2005
Liczba zasiłków rodzinnych	3009	2819
Liczba dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu:		
- Urodzenia dziecka	12	21
- Opieki nad dzieckiem w okresie urlopu wychowawczego	138	103
- Samotnego wychowywania dziecka	1059	888
- Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	128	123
- Rozpoczęcia roku szkolnego	265	0
- Dojazdu do szkoły poza miejsce zamieszkania	401	484
Zasiłki pielęgnacyjne	196	196
Świadczenia pielęgnacyjne	37	32
Razem	5245	4666

Na dzień 10.09.2005 r. wydano dwie decyzje o uznaniu wypłaconych świadczeń rodzinnych jako świadczeń nienależnie pobranych. Źródło danych: Urząd Gminy Godów.

Tab. 43 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa) ze względu na płeć

PLEĆ	LICZBA BEZWZGLEDNA	%
KOBIETY	43	97,7
MĘŻCZYŹNI	1	2,3
RAZEM	44	100

**Tab. 44 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa)
ze względu na stan cywilny**

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			0	0	0	0
Kawaler 1 dziecko			0	0	0	0
Kawaler 2 dzieci			0	0	0	0
Kawaler 3 dzieci lub więcej			0	0	0	0
Panna 0 dzieci	0	0			0	0
Panna 1 dziecko	1	2,3			1	2,27
Panna 2 dzieci	1	2,3			1	2,27
Panna 3 dzieci i więcej	0	0			0	0
Konkubinat 0 dzieci	0	0	0	0	0	0
Konkubinat 1 dziecko	1	2,3	0	0	1	2,27
Konkubinat 2 dzieci	2	4,7	0	0	2	4,54
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	1	2,3	0	0	1	2,27
Związek małżeński 0 dzieci	0	0	0	0	0	0
Związek małżeński 1 dziecko	10	23,2	1	100	11	25
Związek małżeński 2 dzieci	8	18,6	0	0	8	18,2
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	17	39,5	0	0	17	38,64

STAN CYWILNY CD	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		OGÓŁEM	
Rozwiedzeni/ separacja 0 dzieci	0	0	0	0	0	0
Rozwiedzeni/ separacja 1 dziecko	0	0	0	0	0	0
Rozwiedzeni/ separacja 2 dzieci	1	2,3	0	0	1	2,27
Rozwiedzeni/ separacja 3 dzieci lub więcej	1	2,3	0	0	1	2,27
Owdowiali 0 dzieci	0	0	0	0	0	0
Owdowiali 1 dziecko	0	0	0	0	0	0
Owdowiali 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	0	0	0	0	0	0
RAZEM	43	100	1	100	44	100

Tab. 45 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa) w 2004 r.

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	0	0	0	0	0	0
Dwie	2	4,7	0	0	2	4,54
Trzy	12	28	1		13	29,5
Cztery	8	18,6	0	0	8	18,2
Pięć	8	18,6	0	0	8	18,2
Sześć	6	13,4	0	0	6	13,6
Siedem	5	12	0	0	5	11,4
Osiem	1	2,35	0	0	1	2,27
Dziewięć	0	0	0	0	0	0
Dziesięć i więcej	1	2,35	0	0	1	2,27
RAZEM	43	100	1	100	44	100

**Tab. 46 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa)
ze względu na dekadę urodzenia**

DEKADA URODZENIA	KOBIECY		MEŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	0	0	0	0	0	0
1910-19	0	0	0	0	0	0
1920-29	0	0	0	0	0	0
1930-39	0	0	0	0	0	0
1940-49	0	0	0	0	0	0
1950-59	0	0	0	0	0	0
1960-69	10	23,2	0	0	10	22,7
1970-79	22	51,2	1	100	23	52,3
1980-89	11	25,6	0	0	11	25
1990-2005	0	0	0	0	0	0
RAZEM	43	100	1	100	44	100

**Tab. 47 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa)
ze względu na aktywność zawodową**

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIECY		MEŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	2	4,65	0	0	2	4,55
Pracuje dorywczo	2	4,65	0	0	2	4,55
Pracuje „na czarno”	0	0	0	0	0	0
Nie pracuje	17	39,55	0	0	17	38,6
Uczy się/studiuje	0	0	0	0	0	0
Na emeryturze	0	0	0	0	0	0
Na rencie	1	2,32	0	0	1	2,3
Na zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0	0	0	0
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	21	49	1	100	22	50
RAZEM	43	100	1	100	44	100

**Tab. 48 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa)
wg poziomu wykształcenia**

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIECY		MEŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	0	0	0	0	0	0
Podstawowe	17	39,55	0	0	17	38,6
Zasadnicze zawodowe	17	39,55	1	100	18	40,9
Średnie	8	18,6	0	0	8	18,2
Wyższe	1	2,3	0	0	1	2,3
RAZEM	43	100	1	100	44	100

W obszarze pomocy dziecku i rodzinie pozostaje poza kwestiami omówionymi zagadnienie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Dysfunkcja ta pozostaje w bezpośrednim związku z kwestią sieroctwa oraz potrzebą ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz nieprzystosowania do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze. Problem społeczny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest centralnym elementem tego obszaru polityki społecznej, który jako priorytet traktuje troskę o kondycję współczesnej rodziny. Centralna rola zagadnienia polega na tym, że bezradność właśnie jest społeczną konsekwencją ekonomicznych i kulturowych uwarunkowań rozwoju społeczeństwa. Pozostaje konsekwencją najpoważniejszą, bowiem bezpośrednio uderza *na poziomie indywiduum* w: zinternalizowane, najbardziej podstawowe elementy i osiągnięcia procesu socjalizacji jednostki, tj. zdolność zachowania się w sposób zgodny z normami społecznymi; *na poziomie grup społecznych*: w funkcję socjalizacyjną, opiekuńczą i ekonomiczną rodziny. Ta wskutek dysfunkcji bezradności staje się niewydolna na płaszczyźnie opiekuńczo – wychowawczej.

Problem bezradności wynika z trzech rodzajów czynników:

- *ekonomicznych*, tj. wielkości i struktury rodziny i pochodzenia społecznego rodziców, źródeł utrzymania rodziny i podziału pracy i ról społecznych;
- *kulturalnych* – wykształcenia rodziców, wzorów kulturowych, stosunku rodziców do problemu edukacji dzieci i sposobu gospodarowania czasem wolnym;
- *psychopedagogicznych* – charakteru relacji między członkami rodziny, stosowanych środków wychowawczych i atmosfery panującej w rodzinie⁷.

Dysfunkcja bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego dotyczyła w 2004 r. ok. 10% klientów Ośrodka Pomocy Społecznej w Godowie. W 84% problem bezradności zgłaszały kobiety – klientki pomocy społecznej, co pozostaje w zgodzie z centralną rolą kobiety w środowisku rodziny i jej spraw. Przekrój pokoleniowy wskazuje, że dysfunkcja dotyczy wszystkich kategorii wiekowych korzystających z pomocy OPS Godów, w największym jednak stopniu pokolenie 1960-69 (47,7%) oraz 1970-79 (25%), zatem roczniki, które posiadają dzieci zazwyczaj w wieku młodzieńczym. Niemal szósty (16%) klient, który zgłosił problem bezradności, prowadził samotnie gospodarstwo domowe; ponad połowa (54%) pozostawała w związkach

---

⁷ Za: Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 – 2015, s. 38.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

mażeńskich (w tym w 42% przypadków z trójką lub więcej dzieci). Osiemnaście procent stanowiły osoby rozwiedzione (w tym w 44,4% przypadków z trójką lub więcej dzieci), zaś w 7% - osoby owdowiałe. Zauważalnym pozostaje pozytywna korelacja między natężeniem występowania dysfunkcji a liczbą dzieci pozostającą pod opieką. Można zatem zaryzykować stwierdzenie, że liczbą przypadków bezradności jest wprost proporcjonalna do liczby dzieci w rodzinie. To przesądza, że główną przyczyną występowania bezradności jest zbyt niski poziom (w sensie ilościowym i jakościowym) opieki sprawowanej nad dziećmi spowodowany koniecznością poszukiwania źródeł utrzymania dużej rodziny lub brakiem wystarczającej ilości czasu, by każdemu z dzieci poświęcić należytą uwagę. Dane te potwierdza statystyka liczby osób pozostających w gospodarstwach wnioskodawców-klientów pomocy społecznej na terenie gminy Godów w 2004 r. Ciekawym jest fakt, że w znacznej części klienci OPS Godów z dysfunkcją bezradności pozostawali aktywni zawodowo. Szersze informacje przedstawiają tabele.

Tab. 49 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Bezradność) ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	37	84,1
MEŻCZYŹNI	7	15,9
RAZEM	44	100

Tab. 50 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezradność) ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MEŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	0	0	0	0	0	0
1910-19	0	0	0	0	0	0
1920-29	0	0	0	0	0	0
1930-39	0	0	0	0	0	0
1940-49	2	5,4	1	14,3	3	6,8
1950-59	2	5,4	2	28,6	4	9,1
1960-69	18	48,6	3	42,8	21	47,7
1970-79	11	29,6	0	0	11	25
1980-89	4	11	1	14,3	5	11,4
1990-2005	0	0	0	0	0	0
RAZEM	37	100	7	100	44	100

Tab. 51 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezradność) ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			3	42,8	3	6,8
Kawaler 1 dziecko			0	0	0	0
Kawaler 2 dzieci			0	0	0	0
Kawaler 3 dzieci lub więcej			0	0	0	0
Panna 0 dzieci	1	2,7			1	2,3
Panna 1 dziecko	2	5,4			2	4,6
Panna 2 dzieci	1	2,7			1	2,3
Panna 3 dzieci i więcej	0	0			0	0
Konkubinat 0 dzieci	0	0	0	0	0	0
Konkubinat 1 dziecko	0	0	0	0	0	0
Konkubinat 2 dzieci	1	2,7	0	0	1	2,3
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	0	0	0	0	0	0
Związek małżeński 0 dzieci	1	2,7	0	0	1	2,3
Związek małżeński 1 dziecko	5	13,5	0	0	5	11
Związek małżeński 2 dzieci	7	18,9	1	14,3	8	18
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	10	27	0	0	10	23
Rozwiedzeni/ separacja 0 dzieci	0	0	1	14,3	1	2,3

STAN CYWILNY CD	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Rozwiedzeni/s eparacja 1 dziecko	2	5,4	0	0	2	4,6
Rozwiedzeni/s eparacja 2 dzieci	2	5,4	0	0	2	4,6
Rozwiedzeni/s eparacja 3 dzieci lub więcej	4	10,9	0	0	4	9,0
Owdowiali 0 dzieci	1	2,7	1		2	4,6
Owdowiali 1 dziecko	0	0	1		1	2,3
Owdowiali 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	0	0	0	0	0	0
RAZEM	37	100	7	100	44	100

Tab. 52 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Bezradność) w 2004 r.

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	0	0	2	28,6	2	4,6
Dwie	5	13,5	4	57,1	9	20,5
Trzy	7	18,9	0	0	7	15,9
Cztery	8	21,6	1	14,3	9	20,5
Pięć	11	29,8	0	0	11	25
Sześć	5	13,5	0	0	5	11,2
Siedem	1	2,7	0	0	1	2,3
Osiem	0	0	0	0	0	0
Dziewięć	0	0	0	0	0	0
Dziesięć i więcej	0	0	0	0	0	0
RAZEM	37	100	7	100	44	100

Tab. 53 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezradność) wg poziomu wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MEŹCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	1	2,7	0	0	1	2,3
Podstawowe	18	48,6	6	85,7	24	54,5
Zasadnicze zawodowe	15	40,5	1	14,3	16	36,4
Średnie	3	8,2	0	0	3	6,8
Wyższe	0	0	0	0	0	0
RAZEM	37	100	7	100	44	100

Tab. 54 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezradność) ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIEТЫ		MĘZCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	4	10,8	1	14,3	5	11,4
Pracuje dorywczo	8	21,6	3	42,8	11	25
Pracuje „na czarno”	1	2,7	0	0	1	2,6
Nie pracuje	8	21,6	1	14,3	9	20,5
Uczy się/studiuje	0	0	0	0	0	0
Na emeryturze	0	0	0	0	0	0
Na rencie	2	5,4	0	0	2	4,6
Na zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0	0	0	0
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	14	37,8	2	28,6	16	36,2
RAZEM	37	100	7	100	44	100

Problem nieprzystosowania do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze nie jest zgłaszany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Godowie. Prawdopodobną przyczyną jest, podobnie jak w przypadku sieroctwa, niepozostawianie tej dysfunkcji we właściwości rzeczowej samorządu gminnego. Udzielaniem pomocy osobom opuszczającym placówki opiekuńczo – wychowawcze o charakterze socjalizacyjnym i resocjalizacyjnym, a także karnym, oraz rodziny zastępcze zajmuje się samorząd powiatowy. Pomoc ta jest realizowana w formie indywidualnego programu usamodzielniania spisanego między wychowankiem, opiekunem usamodzielniania i kierownikiem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz działającym z jego umocowania pracownikiem PCPR, którzy dokonując analizy stopnia i jakości realizacji programu decydują o udzieleniu osobie usamodzielnianej pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, pomocy w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pracy i ubezpieczenia zdrowotnego. Ponadto w ramach pracy socjalnej osoba usamodzielniana otrzymuje pomoc w postaci doradztwa i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego. Jest też różnorodnymi metodami wychowawczymi przystosowywana do życia w społeczeństwie w realnym świecie.

Obecnie z pomocy związanej z usamodzielnieniem korzysta 11 mieszkańców gminy, którzy opuścili rodziny zastępcze – 6 osób bądź różnego typu placówki: specjalne socjalizacyjne -1, resocjalizacyjne - 4.

III. 11 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ; III. 12 DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA

Niepełnosprawność w rozumieniu *Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* z 27.08.1997 r. to stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudniający bądź uniemożliwiający wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ograniczający zdolność do wykonywania pracy zawodowej.

Problemem pokrewnym jest dysfunkcja długotrwałej choroby, tj. choroby przewlekłej trwającej ponad trzy miesiące. Choroba bowiem w takim samym stopniu jak trwała niepełnosprawność jest czynnikiem utrudniającym lub uniemożliwiającym wypełnianie ról społecznych i ograniczającym zdolność do wykonywania pracy. Takie samo spojrzenie na zagadnienie prezentuje nauka, która postrzega długotrwałą chorobę jako jeden z rodzajów niepełnosprawności.

Cechą obu wymienionych dysfunkcji jest wielość aspektów, wymiarów i zakresów w jakich się objawiają i z jakimi są powiązane. Rehabilitacja osób niepełnosprawnych i długotrwałe chorych jako podstawowa forma pomocy osobom powinna przebiegać równolegle na wielu obszarach i to na dwóch poziomach:

- indywidualnym;
- społecznym.

Na pierwszym poziomie rehabilitacja powinna obejmować usprawnienie aspektu fizycznego, psychoterapię i socjoterapię, tj. przygotowanie osoby niepełnosprawnej i chorej do w miarę samodzielnego funkcjonowania w rzeczywistości społecznej.

Na poziomie społecznym rehabilitacja polega na walce z barierami:

- mentalnymi, tj. wszelkimi negatywnymi reakcjami otoczenia społecznego wobec osób niepełnosprawnych;
- prawnymi, tj. systemem prawnym, który nie ułatwia albo utrudnia proces rehabilitacji;
- architektonicznymi i komunikacyjnymi, tj. wszelkimi przeszkodami utrudniającymi lub uniemożliwiającymi osobie niepełnosprawnej poruszanie się i skuteczne komunikowanie.

Podstawowym obowiązkiem instytucji państwa, przede wszystkim wspólnot samorządu lokalnego, wobec osób niepełnosprawnych i chorych, zwłaszcza tych, które wymagają stałej opieki, pozostaje poza rehabilitacją także zapewnienie na odpowiednim poziomie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych.

Problem niepełnosprawności pozostawał w 2004 r. jednym z mniejszych na terenie gminy Godów. Odsetek klientów pomocy społecznej, borykających się z tą dysfunkcją, wynosił

GINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

mniej niż 8%. Z kolei dla drugiej z omawianych dysfunkcji ten wskaźnik wynosił 7%. Zagregowany wskaźnik procentowy dla obu problemów wynosił ok. 15%, co stawiało go na trzecim miejscu po ubóstwie i bezrobociu wśród najważniejszych dysfunkcji klientów OPS Godów w 2004 r.

Dla porównania według „Diagnozy...” z 2003 r. odsetek osób borykających się z omawianymi problemami wynosił 42%. Przypomnijmy, że wówczas wskazywano wyłącznie dysfunkcje główne, natomiast obecnie – wszystkie. W związku z tym uzasadnionym wydaje się postawienie pytania, czy sytuacja w ciągu dwóch lat uległa tak gwałtownej poprawie czy dokonano bliżej nieokreślonej manipulacji danymi statystycznymi.

Z przedstawionych przez Ośrodek Pomocy Społecznej danych wynika, że w całym 2004 r. (tj. od czasu zmiany zasad kierowania do placówek) nie skierowano z gminy Godów ani jednej osoby do domów pomocy społecznej, zakładów opiekuńczo-leczniczych i innych placówek całodobowego pobytu dla osób niepełnosprawnych, chorych lub z powodu wieku wymagających stałej opieki. Jedna osoba została skierowana przez OPS Godów do placówki pobytu dziennego, tj. Ośrodka Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Wodzisławiu Śl. Ośrodek Pomocy Społecznej posiada wiedzę na temat kilku klientów z terenu gminy, którzy wymagają dla ich dobra zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu ich zamieszkania (np. przez pielęgniarki czy siostry PCK). Problemem pozostaje jednak niechęć w/w osób do takiej formy pomocy. Nie ma także na terenie gminy osób starych lub obłożnie chorych, korzystających z usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych poza miejscem zamieszkania.

Ośrodek szacuje liczbę niepełnosprawnych mieszkańców gminy na 160 osób, w tym 12 dzieci. Tymczasem w 2004 r. z pomocy OPS Godów skorzystało 35 osób niepełnosprawnych i 32 obłożnie chore. Wsparciem osób legitymujących się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub niezdolności do pracy zajmuje się Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz samorządy powiatowe (względnie miasta na prawach powiatu), które w imieniu Funduszu rozdysponowują jego środki na wcześniej określone cele. Na terenie powiatu wodzisławskiego wyspecjalizowanymi komórkami w tym zakresie pozostają: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego oraz Powiatowy Urząd Pracy.

PCPR organizuje rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych m.in. poprzez dofinansowywanie ze środków PFRON uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, likwidacji barier architektonicznych,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

technicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się, a także zakupów sprzętu rehabilitacyjnego, środków ortopedycznych i materiałów pomocniczych. W przypadku dwóch ostatnich elementów warunkiem uzyskania dofinansowania z PFRON jest otrzymanie promesy dofinansowania ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia. Wnioski w przypadku pozostałych zadań osoby niepełnosprawne mogą składać co trzy lata.

Z kolei Wydział Zdrowia oraz Powiatowy Urząd Pracy zajmują się organizowaniem rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez dofinansowywanie miejsc pracy tworzonych dla takich osób, finansowanie przystosowania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych oraz udzielanie dotacji i pożyczek osobom niepełnosprawnym rozpoczynającym działalność gospodarczą.

Według danych PCPR w Wodzisławiu Śl. na dzień 10.09.2005 r. osoby niepełnosprawne z terenu gminy Godów złożyły łącznie 9 wniosków o dofinansowanie ich uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych (w tym dla czwórki dzieci), 3 wnioski o dofinansowanie zakupu środków ortopedycznych i materiałów pomocniczych (w tym jeden dla dziecka) oraz 5 wniosków o dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się (najczęściej dofinansowanie zakupu komputera). Nie złożono natomiast w ogóle wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON likwidacji barier architektonicznych, technicznych czy urbanistycznych. Łącznie z terenu gminy Godów wpłynęło w 2005 r. 17 (!) wniosków, co stanowi ok. 1-2% ogólnej liczby. Nie jest znana autorom niniejszego dokumentu liczba wniosków złożonych w PUP Wodzisław Śl. lub Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego.

Podsumowując z tej pobieżnej analizy płynie ponad wszelką wątpliwość jedna informacja – wiedza osób niepełnosprawnych z terenu gminy Godów o możliwościach uzyskania pomocy pozostaje na zastraszająco niskim poziomie. Należy wziąć ten fakt pod uwagę w trakcie prac nad tworzeniem systemu pomocy osobom niepełnosprawnym i obłożnie chorym.

Z problemem długotrwałej choroby w 2004 r. borykało się 7% klientów pomocy społecznej, z czego zdecydowaną większość stanowiły kobiety (72%). Biorąc pod uwagę wiek klientów, zauważalnym jest największy udział w tej kategorii klientów osób najstarszych – w wieku emerytalnym i około emerytalnym (łącznie dla dekad 1920-29, 1930-39, 1940-49 i 1950-59 wskaźnik wynosi 75%). W jednej trzeciej były to osoby owdowiałe samotnie gospodarujące. Co piąty (22%) klient OPS Godów w 2004 r. dotknięty dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby był osobą rozwiedzioną (z czego w 57% - samotnie gospodarującą) lub żył w separacji, zaś 28% stanowiły osoby pozostające w związkach małżeńskich. Ponad połowa osób z problemem choroby gospodarowała samotnie, a tylko w przypadku 12,5% były to

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

gospodarstwa powyżej pięciu osób. Aż 94% tek kategorii legitymowało się wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym. Zważywszy z kolei na aktywność zawodową – największą grupę stanowili renciści (53%), osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (21,9%) bądź niepracujące i nie zarejestrowane jako osoby bezrobotne (9,4%). Całościowy opis sytuacji przedstawiają tabele.

Tab. 55 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) ze względu na płeć

PŁEĆ	LICZBA BEZWZGLĘDNA	%
KOBIETY	23	71,9
MEŻCZYŻNI	9	28,1
RAZEM	32	100

Tab. 56 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIETY		MEŻCZYŻNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	0	0	0	0	0	0
1910-19	0	0	0	0	0	0
1920-29	1	4,3	1	11,1	2	6,2
1930-39	7	30,6	0	0	7	21,9
1940-49	5	21,7	3	33,3	8	25
1950-59	3	13	4	44,5	7	21,9
1960-69	4	17,4	1	11,1	5	15,6
1970-79	3	13	0	0	3	9,4
1980-89	0	0	0	0	0	0
1990-2005	0	0	0	0	0	0
RAZEM	23	100	9	100	32	100

Tab. 57 Klienci OPS Godów z Dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIETY		MEŻCZYŻNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			2	22,2	2	6,3
Kawaler 1 dziecko			0	0	0	0
Kawaler 2 dzieci			0	0	0	0
Kawaler 3 dzieci lub więcej			0	0	0	0
Panna 0 dzieci	1	4,3			1	3,12

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

STAN CYWILNY CD	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	OGÓŁEM			
Panna 1 dziecko	1	4,3	1	3,12		
Panna 2 dzieci	0	0	0	0		
Panna 3 dzieci i więcej	0	0	0	0		
Konkubinat 0 dzieci	0	0	0	0		
Konkubinat 1 dziecko	0	0	0	0		
Konkubinat 2 dzieci	1	4,3	0	1	3,12	
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	0	0	1	11,1	1	3,12
Związek małżeński 0 dzieci	0	0	1	11,1	1	3,12
Związek małżeński 1 dziecko	1	4,3	1	11,1	2	6,3
Związek małżeński 2 dzieci	3	13,1	1	11,1	4	12,44
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	1	4,3	1	11,1	2	6,3
Rozwiedzeni/s eparacja 0 dzieci	2	8,8	2	22,2	4	12,44
Rozwiedzeni/s eparacja 1 dziecko	2	8,8	0	0	2	6,3
Rozwiedzeni/s eparacja 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Rozwiedzeni/s eparacja 3 dzieci lub więcej	1	4,3	0	0	1	3,12
Owdowiali 0 dzieci	10	43,5	0	0	10	31,2
Owdowiali 1 dziecko	0	0	0	0	0	0
Owdowiali 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	0	0	0	0	0	0
RAZEM	23	100	9	100	32	100

Tab. 58 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) w 2004 r.

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIECY		MĘZCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	12	52,8	5	55,6	17	53,1
Dwie	3	13	1	11,1	4	12,5
Trzy	2	8,7	1	11,1	3	9,4
Cztery	4	17,5	0	0	4	12,5
Pięć	1	4,3	1	11,1	2	6,25
Sześć	0	0	0	0	0	0
Siedem	1	4,3	1	11,1	2	6,25
Osiem	0	0	0	0	0	0
Dziewięć	0	0	0	0	0	0
Dziesięć i więcej	0	0	0	0	0	0
RAZEM	23	100	9	100	32	100

Tab. 59 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIECY		MĘZCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	1	4,3	0	0	1	3,1
Pracuje dorywczo	0	0	0	0	0	0
Pracuje „na czarno”	0	0	0	0	0	0
Nie pracuje	2	8,6	1	11,1	3	9,4
Uczy się/studiuje	0	0	0	0	0	0
Na emeryturze	3	13	0	0	3	9,4
Na rencie	10	43,6	7	77,8	17	53,1
Na zasiłku dla bezrobotnych	1	4,3	0	0	1	3,1
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	6	26,2	1	11,1	7	21,9
RAZEM	23	100	9	100	32	100

**Tab. 60 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba)
wg poziomu wykształcenia**

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MĘŻCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	1	4,3	0	0	1	3,12
Podstawowe	13	56,6	3	33,3	16	50
Zasadnicze zawodowe	9	39,1	5	55,6	14	43,75
Średnie	0	0	1	11,1	1	3,12
Wyższe	0	0	0	0	0	0
RAZEM	23	100	9	100	32	100

W przypadku niepełnosprawności, podobnie jak w przypadku wyżej omawianej dysfunkcji przewagę liczebną wśród klientów OPS Godów w 2004 r. posiadały kobiety (63%). Inaczej jednak niż w przypadku długotrwałej lub ciężkiej choroby nie istniała pozytywna korelacja między wiekiem klientów a częstotliwością występowania dysfunkcji niepełnosprawności. Wprawdzie nadal 60% tej kategorii stanowiły osoby urodzone w dekadach 1930-39, 1940-49 i 1950-59, jednak wyraźnie większy pozostawał udział osób młodszych – rocznik 1980-89 stanowił na przykład jedną piątą wszystkich klientów z dysfunkcją niepełnosprawności. Inaczej też niż w pierwszym przypadku wyglądała sytuacja pod względem stanu cywilnego i rodzinnego klientów. W przypadku niepełnosprawności większość bezwzględnie posiadały osoby pozostające w związkach małżeńskich (58,1% ogółu, w tym z dziećmi – 49,6%). Wśród wdowców odsetek osób niepełnosprawnych wynosił nieco poniżej 3%. Także wskaźnik osób samotnie gospodarujących pozostawał mniejszy o połowę i wynosił 25,7%. Tyle samo osób niepełnosprawnych-klientów OPS Godów w 2004 r. zamieszkiwało w gospodarstwach pięcioosobowych lub większych. Niezmieniony pozostał duży udział osób słabo wykształconych, co z resztą pozostaje w zgodzie z sytuacją panującą pod tym względem w pozostałych kategoriach klientów pomocy społecznej. Połowa osób niepełnosprawnych posiadała ustalone prawo do renty, ok. 9% pozostawało aktywnych zawodowo (z tego dwie trzecie pracowało dorywczo). Jedna piąta w ogóle nie pracowała, a 14% pozostawała zarejestrowana w urzędzie pracy jako osoby bezrobotne.

Zamieszczone poniżej tabele dają możliwość porównania odpowiednich wskaźników dla kategorii osób z dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz dysfunkcją niepełnosprawności.

Tab. 61 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Niepełnosprawność) ze względu na płeć

PLEĆ	LICZBA BEZWZGLEDNA	%
KOBIETY	22	62,9
MEŻCZYŻNI	13	37,1
RAZEM	35	100

Tab. 62 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Niepełnosprawność) ze względu na dekadę urodzenia

DEKADA URODZENIA	KOBIECY		MEŻCZYŻNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
1900-09	0	0	0	0	0	0
1910-19	0	0	0	0	0	0
1920-29	0	0	0	0	0	0
1930-39	1	4,5	0	0	1	2,9
1940-49	4	18,2	4	30,8	8	22,9
1950-59	6	27,3	6	46,1	12	34,3
1960-69	4	18,2	0	0	4	11,4
1970-79	3	13,6	0	0	3	8,5
1980-89	4	18,2	3	23,1	7	20
1990-2005	0	0	0	0	0	0
RAZEM	22	100	13	100	35	100

Tab. 63 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Niepełnosprawność) ze względu na stan cywilny

STAN CYWILNY I RODZINNY	KOBIECY		MEŻCZYŻNI		OGÓŁEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Kawaler 0 dzieci			3	23,1	3	8,5
Kawaler 1 dziecko			0	0	0	0
Kawaler 2 dzieci			0	0	0	0
Kawaler 3 dzieci lub więcej			0	0	0	0
Panna 0 dzieci	1	4,5			1	2,9
Panna 1 dziecko	0	0			0	0
Panna 2 dzieci	0	0			0	0

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

STAN CYWILNY CD	KOBIECY		MĘŻCZYŹNI		OGÓŁEM	
Panna 3 dzieci i więcej	0	0			0	0
Konkubinat 0 dzieci	1	4,5	0	0	1	2,9
Konkubinat 1 dziecko	0	0	0	0	0	0
Konkubinat 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Konkubinat 3 dzieci lub więcej	1	4,5	0	0	1	2,9
Związek małżeński 0 dzieci	2	9,1	1	7,7	3	8,5
Związek małżeński 1 dziecko	7	32	1	7,7	8	23,9
Związek małżeński 2 dzieci	1	4,5	3	23,1	4	11,4
Związek małżeński 3 dzieci lub więcej	4	18,3	1	7,7	5	14,3
Rozwiedzeni/s eparacja 0 dzieci	1	4,5	3	23,1	4	11,4
Rozwiedzeni/s eparacja 1 dziecko	0	0	0	0	0	0
Rozwiedzeni/s eparacja 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Rozwiedzeni/s eparacja 3 dzieci lub więcej	1	4,5	0	0	1	2,9
Owdowiali 0 dzieci	3	13,6	0	0	3	8,5
Owdowiali 1 dziecko	0	0	1	7,7	1	2,9
Owdowiali 2 dzieci	0	0	0	0	0	0
Owdowiali 3 dzieci lub więcej	0	0	0	0	0	0
RAZEM	22	100	13	100	35	100

Tab. 64 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Niepełnosprawność) w 2004 r.

LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM	KOBIECY		MEZCZYŻNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Jedna	5	22,7	4	30,7	9	25,7
Dwie	1	4,5	3	23,1	4	11,4
Trzy	6	27,3	2	15,4	8	22,9
Cztery	3	13,6	2	15,4	5	14,3
Pięć	4	18,3	1	7,7	5	14,3
Sześć	2	9,1	1	7,7	3	8,5
Siedem	1	4,5	0	0	1	2,9
Osiem	0	0	0	0	0	0
Dziewięć	0	0	0	0	0	0
Dziesięć i więcej	0	0	0	0	0	0
RAZEM	22	100	13	100	35	100

Tab. 65 Klienci OPS Godów z Dysfunkcją (Niepełnosprawność) ze względu na aktywność zawodową

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA	KOBIECY		MEZCZYŻNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Pracuje	0	0	1	7,7	1	2,9
Pracuje dorywczo	2	9,1	0	0	2	5,7
Pracuje „na czarno”	0	0	0	0	0	0
Nie pracuje	6	27,3	2	15,4	8	22,9
Uczy się/studiuje	0	0	0	0	0	0
Na emeryturze	1	4,5	0	0	1	2,9
Na rencie	8	36,4	10	76,9	18	51,4
Na zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0	0	0	0
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	5	22,7	0	0	5	14,2
RAZEM	22	100	13	100	35	100

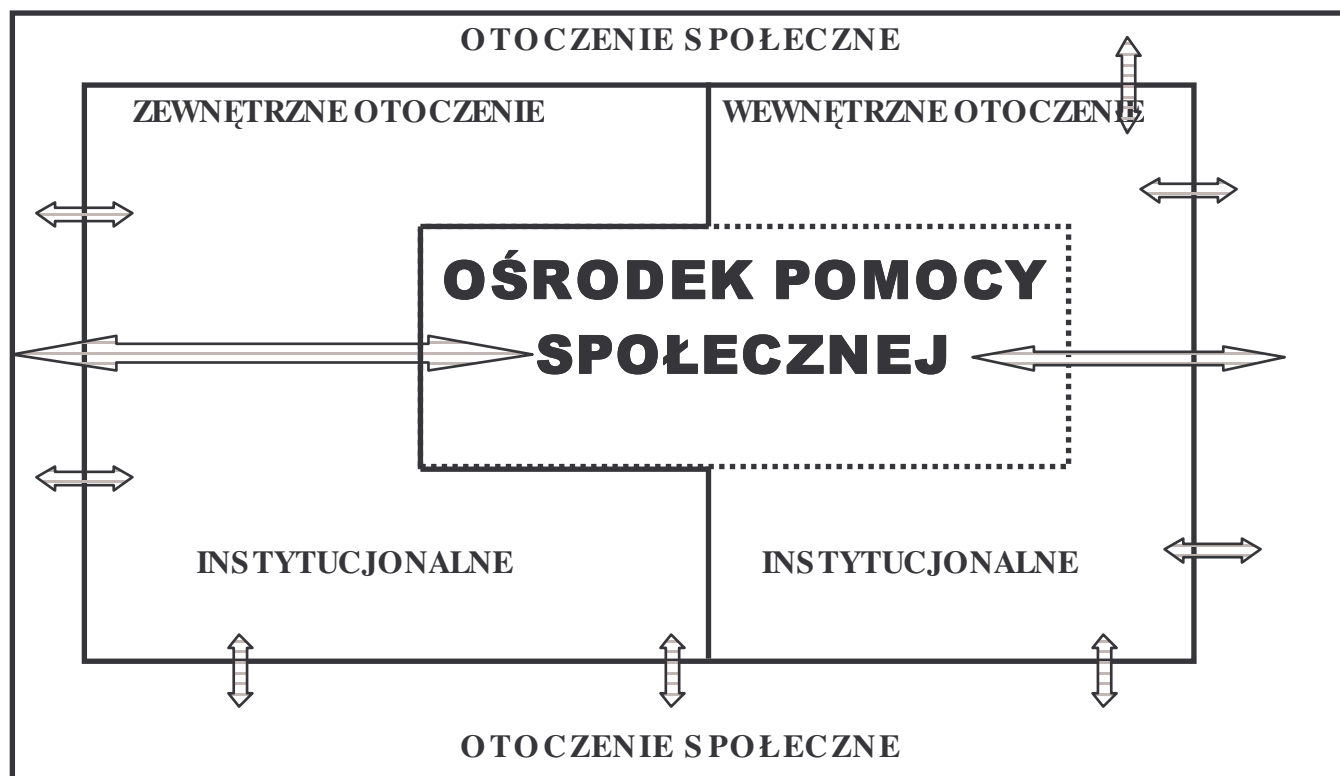
Tab. 66 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Niepełnosprawność) wg poziomu wykształcenia

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	KOBIEТЫ		MĘZCZYŹNI		RAZEM	
	LB	%	LB	%	LB	%
Niepełne podstawowe	1	4,5	1	7,7	2	5,7
Podstawowe	8	36,4	5	38,5	13	37,2
Zasadnicze zawodowe	9	40,9	7	53,8	16	45,7
Średnie	4	18,2	0	0	4	11,4
Wyższe	0	0	0	0	0	0
RAZEM	22	100	13	100	35	100

ZASOBY SAMORZĄDU GMINY GODÓW W ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Jak wskazano na początku, wykonanie zadania czy realizacja jakiegokolwiek działania, płynącego ze zobowiązań „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych”, jest wieloetapowa. Jednym z etapów jest alokacja posiadanych zasobów. Głównym celem GSRPS pozostaje wskazanie mechanizmów ujawniania i rozwiązywania problemów społecznych, co w prostej drodze wyraża się w minimalizacji różnicy pomiędzy istniejącym poziomem potrzeb z zakresu polityki społecznej, w tym pomocy społecznej, a środkami – instytucjonalnymi, prawnymi i materialnymi oraz innymi, jakimi dysponuje gmina, a także współpracujące z nią instytucje i organizacje, w tym inne samorządy terytorialne różnego szczebla. W określeniu zasobów gminy Godów w zakresie rozwiązania problemów społecznych przydatnym jest narzędzie badawcze z obszaru politologii – analiza systemowa.

Kluczowym zagadnieniem strategii rozwiązywania problemów społecznych pozostaje pomoc społeczna. Na terenie gminy ośrodkiem, koordynującym całość pomocy społecznej, jest Ośrodek Pomocy Społecznej, stąd jego centralna rola wśród instytucjonalnych zasobów polityki społecznej. Uproszczony schemat pomocy społecznej na poziomie gminy ilustruje zależności pomiędzy głównymi kategoriami podmiotów:

W schemacie tym strzałkami oznaczono tzw. „wyjścia” (*out-puts*) i „wejścia” (*in-puts*) do systemu, pomiędzy którymi zachodzi stała reakcja zwrotna. Poprzez „wejścia” sygnalizowane są potrzeby społeczne i artykułowane interesy poszczególnych grup społecznych. „Wyjścia” z kolei to decyzje instytucji, dystrybuujące posiadane zasoby zgodnie z przyjętymi kryteriami.

Wewnętrzne otoczenie instytucjonalne OPS stanowią podmioty, kształtujące politykę społeczną i pomoc społeczną, a będące jednostkami organizacyjnymi samorządu gminnego. Są to zatem: Rada Gminy, Wójt, urząd gminy, szkoły podstawowe, gimnazja, biblioteki i wiejskie ośrodki kultury.

Na zewnętrzne otoczenie instytucjonalne składa się ogromna ilość instytucji administracji państwowej, działających na obszarze polityki społecznej i pomocy społecznej. Wśród najważniejszych należy wymienić – na poziomie powiatu: Radę Powiatu, Zarząd Powiatu, powiatowe centrum pomocy rodzinie wraz z punktem interwencji kryzysowej i punktem pomocy ofiarom przestępstw, domy pomocy społecznej, Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Powiatowy Dom Dziecka, Powiatowe Centrum Kształcenia Ustawicznego i Doskonalenia Metodycznego, Powiatowy Urząd Pracy, Komendę Powiatową Policji, Poradnię Pedagogiczno-Psychologiczną, Bank Żywności, warsztaty terapii zajęciowej, pogotowia rodzinne, rodziny

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

zastępcze, Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy i Zakłady Opieki Zdrowotnej; na poziomie województwa należy wymienić: Sejmik Województwa, Zarząd Województwa, Marszałka Województwa, wojewodę, Wojewódzki Ośrodek Lecznictwa Odwykowego i Zakład Opiekuńczo-Leczniczy i inne, zaś na poziomie centralnym, administracji rządowej oraz pozostałych jednostek samorządu: Sejm, Senat RP, Radę Ministrów RP i Jej Prezesa, ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego i pracy, rady sąsiednich gmin, wójtów, burmistrzów i prezydentów gmin i miast, gminne i inne ośrodki pomocy społecznej, zakłady penitencjarne, ośrodki zdrowia psychicznego, zakłady poprawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, instytucje naukowe, Radę Pomocy Społecznej i Prezesa Urzędu ds. Repatriacji i Cudzoziemców, sądy i prokuratury.

Otoczenie społeczne stanowią: lokalne społeczeństwo, mass media oraz organizacje pozarządowe.

Gmina Godów, co można zauważyć analizując wielość i różnorodność podmiotów organizujących politykę społeczną wymienionych powyżej, posiada na tym obszarze pewne choć wydaje się niewystarczające zasoby. Stanowią je: Ośrodek Pomocy Społecznej w Godowie z siedzibą w Skrzyszowie, 2 gimnazja, 6 szkół podstawowych, 5 przedszkoli i jeden oddział przedszkolny przy szkole podstawowej, jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza uruchomiona w 2005 r. w Krostoszowicach, 4 ośrodki zdrowia, 1 biblioteka gminna wraz z filiami oraz 4 wiejskie ośrodki kultury.

Na terenie gminy funkcjonuje dosyć dobrze rozwinięty system świetlic środowiskowych i wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla dzieci i młodzieży, uczęszczającej do gminnych szkół. Obecnie w każdej szkole gminy pozostają zatrudnieni pedagodzy szkolni. Przez środowiska lokalne zgłaszane są jednak większe potrzeby w tym zakresie. Należy w tym miejscu poddać jednak pod rozagę nie pomysł zwiększenia ilości zatrudnionych w szkołach pedagogów i psychologów (choć nie można wykluczyć istnienia rzeczywistej potrzeby zwiększenia dostępności tego rodzaju pomocy lub konieczności zmiany systemu jej alokacji), lecz zastosowanie środków poprawiających jakość świadczonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej poprzez oddziaływanie na zasoby ludzkie posiadane przez gminę na tym obszarze.

Problemem bardzo trudnym do rozwiązania pozostaje zadanie wyeliminowanie niedoskonałości funkcjonującego schematu dożywania dzieci i młodzieży szkolnej oraz świadczenia pomocy w formie usług opiekuńczych niepełnosprawnym, chorym, starym i zniedołężniałym mieszkańcom gminy. Kłopotliwą kwestią pozostaje bowiem niechęć

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

władz gminy czy OPS do świadczenia ww. pomocy, lecz konstrukty indywidualnej psychiki ludzkiej, jak i mentalności jednostek i grup. Ze szczegółowej analizy zagadnienia bowiem wynika, że główną przeszkodą w zwiększeniu efektywności pomocy na wspomnianych obszarach jest odczuwany przez potencjalnych świadczeniobiorców wstyd, skrępowanie z powodu swego położenia (często wynikające z niskiego poziomu edukacji i niewiedzy), a także silnie obecnych w społecznościach wiejskich tradycyjnych norm i wzorów życia społecznego. Przeszkodą wydaje się być także promowany model konsumpcyjnego stylu życia, w którym brak jest miejsca na empatię, a tym bardziej okazywanie własnej słabości.

Zaletą gminy jest stosunkowo dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa, choć ograniczająca się najczęściej do obiektów stadionów i boisk piłkarskich. To dobra sytuacja wyjściowa dla realizacji zadań związanych z promowaniem sportu jako formy zagospodarowania czasu wolnego. Podsumowując na terenie gminy nie działają organizacje pozarządowe z zakresu pomocy społecznej (z wyjątkiem *Caritas Diecezji Katowickiej*). Co bardzo ważne – na obszarze gminy brak jest także posterunku policji, funkcjonuje bowiem jedynie punkt przyjęć dzielnicowych. Wydatnie wpływa to na jakość polityki społecznej i powoduje, że gmina i jej władze, dysponując ograniczonymi i skromnymi środkami, zmuszona jest samotnie realizować założenia strategii. Sytuację poprawia sąsiedztwo aglomeracji miejskich Wodzisławia Śląskiego i Jastrzębia Zdroju, gdzie funkcjonuje część instytucji niezbędnych do prawidłowego implementowania „*Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 - 2015*”. Mankamentem takiego stanu rzeczy jest jednak konieczność ciągłych konsultacji i zawierania kompromisów jako, że instytucje te pozostają poza bezpośrednią właściwością władz gminy. Zaletą z kolei – obniżanie kosztów funkcjonowania administracji.

Ostatnią uwagą do oceny zasobów gminy w rozwiązywaniu problemów społecznych jest niemal zupełny brak systemu informacji, gdzie można szukać wsparcia, dokąd udać się po pomoc w razie kwestii problemowych. Nie przeprowadza się ponadto zbyt wielu akcji promocyjnych i profilaktycznych z zakresu polityki społecznej, np. promocji zdrowia, zwalczania przemocy w rodzinie czy przeciwdziałania uzależnieniom. Stosowne zadanie winno zatem – obok innych, związanych z rozwojem infrastruktury i organizowaniem czasu wolnego czy bezpośrednio z rozwiązywaniem poszczególnych problemów społecznych – znaleźć się w „*Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 – 2015*”.

CZĘŚĆ CZWARTA

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2005 – 2015. ZADANIA.

„Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 – 2015” jest dokumentem, który uwzględniwszy kondycję społeczności lokalnej gminy Godów, a także wskazania jej liderów, ma w założeniu wyznaczać cele i kształtować system aksjomatów, jakimi należy się kierować w podejmowanych działaniach, by standard życia mieszkańców gminy ulegał ciągłemu podwyższaniu. W tej materii niniejszy dokument pozostaje w zgodzie z wizją gminy wyłożoną w „Strategii Rozwoju Gminy na lata 2005 – 2015”:

GMINA GODÓW BĘDZIE GMINĄ ZIELONĄ, BEZPIECZNĄ I BOGATĄ

Strategia winna koncentrować się na trzech obszarach strategicznych:

- planistycznym;
- edukacji, kultury i organizacji czasu wolnego;
- rozwiązywania problemów społecznych.

OBSZAR I PLANISTYCZNY wyznacza cele i zadania podstawowe, ale i najistotniejsze z perspektywy efektywności i celowości wszelkich działań w zakresie polityki społecznej na terenie powiatu wodzisławskiego. Główne cele tego obszaru strategicznego to bieżące rozpoznawanie problemów społecznych, weryfikowanie założeń uchwalonych strategii i programów oraz bieżące koordynowanie działań z zakresu szeroko pojętej polityki społecznej.

OBSZAR II EDUKACJA, KULTURA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO to odpowiedź na zgłaszane, zwłaszcza przez liderów lokalnych, problemy w harmonijnym rozwoju społeczeństwa gminy, wynikające z braku systemu organizacji czasu wolnego oraz niepełnej adekwatności funkcjonującego systemu organizacji szkolnictwa gminnego wobec ujawnianych problemów wychowawczych.

OBSZAR III ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH prezentuje z kolei zadania do realizacji stanowiące meritum strategii jako dokumentu organizującego system polityki społecznej.

Tab. 67 Zadania do realizacji z obszaru I – planistycznego

OBSZAR	ZADANIE	PRIORYTET	REALIZACJA	KOORDYNACJA
PLANISTYCZNY	I. 1. Weryfikacja i rozwijanie form realizacji założeń i zadań strategii rozwiązywania problemów społecznych	H	OPS/RG	WÓJT
	I. 2. Sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej	H	OPS	OPS
	I. 3. Opracowanie minimum co 3 lata lub po każdym pełnym roku obowiązywania zmian ustawowych zmieniających w zasadniczy sposób zakres, obszar, działania i klientów pomocy społecznej diagnozy problemów społecznych w gminie	H	OPS	OPS
	I. 4. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w przygotowaniu programu szkoleń i zasad doradztwa metodycznego dla pracowników OPS Godów oraz pedagogów z terenu gminy Godów w zakresie programów rozwiązywania problemów społecznych, w szczególności zwalczania przemocy w rodzinie i przeciwdziałania patologiom społecznym.	C	OPS	OPS
	I. 5. Bieżąca ścisła współpraca z PCPR w zakresie koordynowania realizacji zadań i założeń gminnej i powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych dla zwiększenia efektywności działań w tym obszarze.	C	OPS	OPS
	I. 6. Opracowanie i realizacja programu promocji gminy i pozyskiwania funduszy europejskich.	H	UG	WÓJT
	I. 7. Poprawienie warunków lokalowych OPS Godów i wzmocnienie jego pozycji jako koordynatora pomocy społecznej i głównego realizatora założeń strategii.	H	OPS/WÓJT	WÓJT

Tab. 68 Zadania do realizacji z obszaru II – edukacji, kultury i organizacji czasu wolnego

OBSZAR	ZADANIE	PRIORYTET	REALIZACJA	KOORDYNACJA
EDUKACJA, KULTURA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	II. 1. Współorganizacja w porozumieniu z samorządem powiatowym oraz innymi samorządami targów edukacyjnych dla uczniów gimnazjów z terenu gminy.	L	UG	UG
	II. 2. Organizacja cyklicznych imprez promujących gminę a związanych ze słynnymi osobistościami pochodzącymi z jej terenu (np. festiwal Gustlika).	C	WOK	WÓJT
	II. 3. Organizacja w porozumieniu z powiatowym urzędem pracy systemu doradztwa dla absolwentów z terenu gminy.	C	UG	UG
	II. 4. Utworzenie gminnego ośrodka komputerowo – językowego dla dzieci i młodzieży z terenu gminy.	H	WÓJT/RG	WÓJT
	II. 5. Edukacja języków obcych, w tym języka czeskiego, w szkołach gminnych.	C	UG	UG
	II. 6. Stworzenie systemu stypendialnego dla uczniów szkół wszystkich typów, pochodzących z terenu gminy i osiągających wysokie wyniki w nauce a będących w trudnej sytuacji materialnej.	C	WÓJT/RG	WÓJT
	II. 7. Utworzenie kolejnej świetlicy środowiskowej dla dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych marginalizacją społeczną i patologizacją.	H	OPS/WÓJT	OPS
	II. 8. Zapewnienie na odpowiednim poziomie wsparcia pedagogiczno-psychologicznego dzieciom i młodzieży szkół z terenu gminy poprzez zatrudnienie zgodnie z zapotrzebowaniem i możliwościami gminy pedagogów szkolnych we wszystkich szkołach gminy.	H	UG/SZKOŁY/WÓJT	WÓJT
	II. 9. Monitorowanie stanu występowania dysfunkcji społecznych wśród uczniów szkół z terenu gminy poprzez regularne prowadzenie badań ankietowych oraz bieżące obserwowanie środowisk patologicznych funkcjonujących na terenie gminy.	C	SZKOŁY/OPS	OPS

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

EDUKACJA, KULTURA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	II. 10. Stworzenie efektywnego systemu motywacyjnego dla nauczycieli i pedagogów szkolnych w celu zwiększenia ich aktywności w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.	H	SZKOŁY/WÓJT	WÓJT/OPS
	II. 11. Opracowanie i realizacja, zwłaszcza w szkołach gimnazjalnych, w porozumieniu z OPS, policją i ośrodkiem terapii uzależnień rocznych programów szkolnych wychowawczo-opiekuńczych oraz długofalowego gminnego programu szkolno-wychowawczego.	H	SZKOŁY/OPS/UG	WÓJT
	II. 12. Organizacja w porozumieniu z ośrodkami zdrowia z terenu powiatu i okolic oraz przedsiębiorcami z obszaru farmaceutycznego gminnych dni promocji zdrowia.	H	UG	WÓJT
	II. 13. Promowanie potrzeby kształcenia się wśród młodzieży oraz osób bezrobotnych z terenu gminy oraz zwiększenie dostępności oferty edukacyjnej szkół średnich i wyższych i szkół systemu kształcenia ustawicznego z terenu powiatu i okolic.	C	UG	UG
	II. 14. Poprawa infrastruktury obiektów sportowych i kulturalno-rozrywkowych na terenie gminy poprzez budowę hali sportowej, tworzenie placów zabaw, itp.	H	WÓJT/RG	WÓJT
	II. 15. Zwiększenie dostępności obiektów sportowych okolicznych gmin dla dzieci i młodzieży szkolnej z terenu gminy poprzez wypracowanie systemu dopłat do szkolnych zajęć sportowych realizowanych w tych obiektach.	C	WÓJT	WÓJT
	II. 16. Zmiana profilu działalności wiejskich ośrodków kultury w celu zwiększenia atrakcyjności ich oferty.	H	WÓJT	WÓJT

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

EDUKACJA, KULTURA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO	II. 17. Coroczne opracowanie gminnego programu organizacji czasu wolnego w oparciu o posiadane przez gminę zasoby własne (wok, boiska szkolne, sale gimnastyczne itp.) oraz zewnętrzne.	H	WOK/SZKOŁY/UG	WÓJT
	II. 18. Organizacja we współpracy z okolicznymi gminami oraz organizacjami pozarządowymi akcji półkolonijnych w okresie ferii zimowych i wakacji.	H	WOK/SZKOŁY/UG	WÓJT
	II. 19. Opracowanie i realizacja w porozumieniu z PFRON systemu kursów szkoleniowych wzmacniających kwalifikacje zawodowe i poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych mieszkańców gminy dla zwiększenia ich konkurencyjności na rynku pracy.	C	WÓJT/OPS	WÓJT
	II. 20. Współpraca z samorządami lokalnymi gmin partnerskich oraz władzami euroregionów w celu organizowania cyklicznych imprez kulturalnych o charakterze promocyjnym.	C	UG	WÓJT
	II. 21. Zorganizowanie międzynarodowej biesiady górnośląskiej.	C	UG/WÓJT	WÓJT
	II. 22. Włączanie się w cykle imprez kulturalnych i sportowych promujących kulturę górnośląską organizowanych przez podmioty niezależne w celu promowania gminy oraz kultywowania tradycji górnośląskich.	L	UG	WÓJT
	II. 23. Informatyzacja szkół.	C	WÓJT/UG	WÓJT
	II. 24. Stworzenie systemu bezpiecznych ciągów komunikacyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej z terenu gminy poprzez budowę chodników, oświetlenia dróg, zwiększenie liczby bezpiecznych przejść dla pieszych oraz zaopatrzenie dzieci w elementy odblaskowe na ubraniach i tornistrach.	H	WÓJT/RG	WÓJT

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

EDUKACJA, KULTURA I ORGANIZACJA CZASU WOLNEGO CD	II. 25. Stworzenie w oparciu o biblioteki szkolne systemu wymiany między uczniami podręczników szkolnych oraz zapewnienie ich dzieciom z ubogich rodzin.	L	UG/SZKOŁY/OPS	UG/OPS
	II. 26. Utworzenie i wspieranie rozwoju szkolnych klubów sportowych i międzyszkolnej ligi sportowej.	C	SZKOŁY	WÓJT

Tab. 69 Zadania do realizacji z obszaru III – rozwiązywania problemów społecznych.

OBSZAR	ZADANIE	PRIORYTET	REALIZACJA	KOORDYNACJA
ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	III. 1 Wspieranie i prowadzenie kampanii promujących samozatrudnienie i aktywność na rynku pracy	C	OPS/WÓJT/UG	OPS
	III. 2 Organizowanie warunków dla tworzenia na terenie gminy miejsc pracy dla wysoko wykwalifikowanych pracowników, poprzez opracowanie gminnej strategii promocji i stworzenie korzystnego klimatu dla inwestowania na terenie gminy	H	WÓJT/RG	WÓJT
	III. 3 Stworzenie przejrzystego systemu ulg i kryteriów ich przyznawania istniejącym i nowopowstającym podmiotom gospodarczym w zależności od ich zdolności do tworzenia nowych miejsc pracy zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Gminy Godów na lata 2005 - 2015	H	RG/WÓJT	WÓJT
	III. 4 Zorganizowanie w porozumieniu z powiatowym urzędem pracy i poradnią psychologiczno-pedagogiczną i PCPR treningów dla osób bezrobotnych z terenu gminy dla utrzymania ich w stanie gotowości podjęcia pracy	L	OPS	OPS

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH CD	III. 5 Przygotowanie i rozszerzanie w porozumieniu z PUP systemu prac interwencyjnych na rzecz wzrostu bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego gminy w celu łagodzenia skutków bezrobocia.	C	WÓJT/RG	WÓJT
	III. 6 Wspieranie wzrostu aktywności kobiet i osób młodych na rynku pracy.	L	OPS	OPS
	III. 7 Wspieranie inicjatyw powodujących wzrost dostępności komunikacyjnej gminy poprzez oddziaływanie na zwiększenie intensywności połączeń środków komunikacji publicznej z miastami aglomeracji oraz rozwój systemu przejść granicznych.	H	WÓJT/RG	WÓJT
	III. 8 Stworzenie w porozumieniu z samorządami sąsiednich gmin oraz samorządem powiatowym systemu zachęt do uruchomienia połączeń komunikacji publicznej z aglomeracją Ostrawy.	C	WÓJT/RG	WÓJT
	III. 9. Tworzenie przyjaznych warunków dla wykorzystania rolniczych terenów gminy dla produkcji ogrodniczej i sadowniczej, w szczególności szklarniowo-inspektowej	L	WÓJT/RG	WÓJT
	III. 10. Współpraca z PUP w celu rozwijania skutecznego i nowoczesnego pośrednictwa pracy.	L	OPS	OPS
	III. 11. Powołanie samodzielnie lub w porozumieniu z innymi samorządami lokalnymi Centrum Integracji Społecznej i wspieranie powstających klubów integracji społecznej oraz systemu samopomocy i wsparcia środowiskowego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją.	H	WÓJT/RG/OPS	WÓJT

GINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH CD	III. 12 Rozwój i wsparcie dla inicjatyw prowadzących do rozwoju współpracy gospodarczej przedsiębiorców z terenu gminy oraz przy granicznych obszarów Republiki Czeskiej.	C	WÓJT/RG	WÓJT
	III. 13 Zorganizowanie we współpracy z PUP grupy samopomocy i wsparcia dla osób bezrobotnych.	C	OPS	OPS
	III. 14 Współpraca z Caritas Diecezji Katowickiej oraz szkołami i innymi instytucjami pomocowymi w celu ujawniania i zwalczania ognisk biedy na terenie gminy	C	OPS	OPS
	III. 15 Rozwój form pomocy finansowej i rzeczowej osobom i rodzinom jej potrzebującym, w szczególności takich, które umożliwiają uruchomienie aktywne wykorzystanie zasobów własnych	C	OPS	OPS
	III. 16 Stworzenie systemu dożywiania dzieci i młodzieży szkolnej oraz aktywny udział a regionalnych i ogólnopolskich programach i akcjach dożywiania, a także praca socjalna z rodzinami w celu jak najlepszego docierania z pomocą.	C	OPS	OPS
	III. 17 Opracowanie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną	C	OPS	OPS
	III. 18 Współpraca z PCPR oraz ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi w celu zapewnienia jak najlepszej opieki i wychowania dziecku całkowicie lub częściowo tej opieki pozbawionemu.	C	OPS	OPS
	III. 19 Rozwijanie form pracy socjalnej z rodzicami biologicznymi dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Realizacja kontraktów socjalnych.	C	OPS	OPS

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH CD	III. 20 Realizacja programów zapobiegającym niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży z terenu gminy.	H	OPS/SZKOŁY/POLICJA	OPS
	III. 21 Zorganizowanie mieszkania chronionego dla potrzeb interwencji kryzysowej.	H	OPS/WÓJT	OPS
	III. 22 Stworzenie warunków do zorganizowania na terenie gminy komisariatu lub posterunku policji.	H	WÓJT	WÓJT
	III. 23 Realizacja programu „Niebieska Karta”.	C	OPS	OPS
	III. 24 Współpraca z PCPR w celu powołania interdyscyplinarnego zespołu ds. interwencji kryzysowej.	C	OPS	OPS
	III. 25 Organizacja pomocy osobom bezdomnym w zaspakajaniu ich fundamentalnych potrzeb.	L	OPS	OPS
	III. 26 Zorganizowanie akcji plakatowej nt. instytucji pomocy społecznej funkcjonujących na terenie gminy, powiatu i okolicy dla wszystkich obszarów tej pomocy.	C	OPS/UG	OPS
	III. 27 Zorganizowanie w obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy we współpracy z PCPR i PFRON punktów informacyjnych dot. możliwości uzyskania pomocy lub wsparcia przez osoby niepełnosprawne oraz zasad udzielania w/w pomocy.	C	OPS	OPS
	III. 28 Opracowanie programu likwidacji barier architektonicznych i urbanistycznych w obiektach użyteczności publicznej na terenie gminy.	C	WÓJT/OPS	WÓJT

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH CD	III. 29 Usprawnienie systemu opieki nad osobami starszymi i obłożnie chorymi oraz niepełnosprawnymi na terenie gminy poprzez zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania i poza nim dla osób niepełnosprawnych, starych lub obłożnie chorych z terenu gminy.	H	OPS	OPS
	III. 30 Zapewnienie osobom niepełnosprawnym i obłożnie chorym, w tym dzieciom, dostępności środków komunikacji publicznej lub stworzenie systemu komunikacji dla w/w osób w celu ułatwienia rehabilitacji w ośrodkach zdrowia w sąsiednich ośrodkach miejskich.	C	WÓJT/OPS	WÓJT
	III. 31 Promowanie postawy wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych i obłożnie chorych wśród młodzieży z terenu gminy.	L	OPS/SZKOŁY	OPS
	III. 32 Zapewnienie wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi w rozwiązywaniu ich problemów.	L	OPS	OPS
	III. 33 Stworzenie systemu zachęt dla zwiększenia aktywności lekarzy, w tym stomatologów, oraz pielęgniarek na obszarze gminy w celu zwiększenia dostępności podstawowej opieki zdrowotnej dla ludności z terenu gminy.	H	WÓJT/RG	WÓJT
	III. 34 Utworzenie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych w obrębie obiektów użyteczności publicznej oraz ośrodków handlowo-rozrywkowych na terenie gminy.	L	WÓJT/UG	WÓJT
	III. 35 Zwiększenie kontroli nad placówkami handlowymi i rozrywkowymi posiadającymi zgodę na sprzedaż wyrobów alkoholowych.	H	WÓJT/GKRPA/OPS	WÓJT

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH CD	III. 36 Zorganizowanie wśród młodzieży szkolnej z terenu gminy w porozumieniu z ośrodkami terapii uzależnień akcji profilaktycznych o tematyce przeciwuależnieniowej.	C	OPS/SZKOŁY/GKRPA	OPS
	III. 37 Współpraca z warsztatami terapii zajęciowej, ośrodkami wsparcia, zakładami aktywności zawodowej, domami pomocy społecznej, domami dziecka i innymi placówkami z obszaru pomocy społecznej w celu zapewnienia wysokiego standardu pomocy społecznej na terenie gminy.	C	OPS	OPS
	III. 38 Zorganizowanie w ramach OPS lub innej jednostki organizacyjnej gminy bezpłatnych porad prawnych z zakresu pomocy społecznej, prawa rodzinnego i pomocy ofiarom przestępstw dla mieszkańców gminy.	C	OPS/WÓJT	OPS

ZADANIA III. 1 – III. 13	TO	ZADANIA Z PODOBSZARU „ <i>BEZROBOCIE</i> ”
ZADANIA III. 14 – III. 16	TO	ZADANIA Z PODOBSZARU „ <i>UBÓSTWO</i> ”
ZADANIA III. 17 – III. 20	TO	ZADANIA Z PODOBSZARU „ <i>POMOC DZIECKU I RODZINIE</i> ”
ZADANIA III. 21 – III. 24	TO	ZADANIA Z PODOBSZARU „ <i>PRZEMOC W RODZINIE</i> ”
ZADANIE III. 25	TO	ZADANIE Z PODOBSZARU „ <i>BEZDOMNOŚĆ</i> ”
ZADANIE III. 26 – III. 34	TO	ZADANIA Z PODOBSZARU „ <i>NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I DŁUGOTRWALA CHOROBA</i> ”
ZADANIA III. 35 – III. 38	TO	ZADANIA Z POZOSTAŁYCH PODOBSZARÓW

LEGENDA:

PRIORYTETY:

H (HIGH) – WYSOKI – PRZEDSTAWIA ZADANIA O DUŻEJ RANDZE DLA ROZWOJU SPOŁECZNEGO GMINY, LUB NA KTÓRE WYSTĘPUJE DUŻE ZAPOTRZEBOWANIE SPOŁECZNE WYKAZANE W DIAGNOZIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH. DO REALIZACJI W PIERWSZEJ KOLEJNOŚCI.

C (COMMON) – STANDARDOWY – PRZEDSTAWIA ZADANIA NIEZBEDNE DO REALIZACJI DLA PRAWIDŁOWEGO ROZWOJU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ PRZEWIDZIANE DO BIEŻĄCEJ REALIZACJI LUB W DŁUŻSZEJ PERSPEKTYWIE CZASU;

L (LOW) – NISKI – TO ZADANIA KOMPLEMENTARNE, NIE POSIADAJĄCE ZASADNICZEGO ZNACZENIA DLA ROZWIĄZYWANIA UJAWNIONYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH LUB TEŻ ZWIĄZANE Z NISKIM POZIOMEM WYSTĘPOWANIA PEWNEGO RODZAJU DYSFUNKCJI. PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W MIARĘ POSIADANYCH ZASOBÓW W DALSZEJ PERSPEKTYWIE.

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej;

UG – Urząd Gminy;

RG – Rada Gminy;

WÓJT – Wójt Gminy lub inny podmiot Przezeń wskazany;

WOK – Wiejskie Ośrodki Kultury;

SZKOŁY – szkoły podstawowe i gimnazja na terenie gminy;

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania problemów Alkoholowych;

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (w Wodzisławiu Śl.);

PUP – Powiatowy Urząd Pracy (w Wodzisławiu Śl.);

SPIS TABEL:

Tab.1 Struktura wiekowa ludności gminy Godów	s. 15
Tab. 2 Struktura wiekowa ludności gmin wiejskich powiatu wodzisławskiego (2003)	s. 15
Tab. 3 Wskaźniki ruchu naturalnego ludności w gminach powiatu wodzisławskiego	s. 16
Tab.4 Statystyka migracji na obszarze gminy Godów (w liczbach bezwzględnych)	s. 16
Tab. 5 Gmina Godów i jej jednostki pomocnicze	s. 17
Tab. 6. Kondycja cywilizacyjna gminy Godów na podstawie wybranych wskaźników	s. 18
Tab.7 Struktura wykształcenia mieszkańców gminy Godów	s. 19
Tab. 8 Stopa bezrobocia w powiecie wodzisławskim wg gmin	s. 20
Tab. 9 Struktura zjawiska bezrobocia na terenie gminy Godów. Stan na 30.06.2005r.	s. 22
Tab.10 Pomoc społeczna w powiecie wodzisławskim wg gmin w 2003r.	s. 23
Tab. 11 Klienci OPS Godów w 2002 r. wg miejsca zamieszkania	s. 24
Tab. 12 Najważniejsze dysfunkcje klientów pomocy społecznej wg ośrodków pomocy społecznej	s. 25
Tab. 13 Dysfunkcje klientów pomocy społecznej w powiecie wodzisławskim oraz gminie Godów w 2002 R.	s. 26
Tab. 14 Klienci OPS Godów w 2004 R. ze względu na płeć	s. 26
Tab. 15 Klienci OPS Godów w 2004 R. ze względu na dekadę urodzenia	s. 27
Tab. 16 Klienci OPS Godów w 2004 r. ze względu na stan cywilny	s. 27-28
Tab. 17 Liczba osób w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów w 2004 r.	s. 29
Tab. 18 Klienci OPS Godów w 2004 r. wg poziomu wykształcenia	s. 30
Tab. 19 Klienci OPS Godów w 2004 r. ze względu na aktywność zawodową	s. 31
Tab. 20 Klienci OPS Godów w 2004 r. ze względu na miejsce zamieszkania	s. 32
Tab. 21 Dysfunkcje klientów OPS Godów w 2004 r.	s. 33
Tab. 22 Liczba osób w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Ubóstwo) w 2004 r.	s. 34
Tab. 23 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Ubóstwo) ze względu na płeć	s. 35
Tab. 24 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Ubóstwo) ze względu na dekadę urodzenia	s. 35
Tab. 25 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Ubóstwo) ze względu na stan cywilny	s. 35-36
Tab. 26 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Ubóstwo) wg poziomu wykształcenia	s. 36
Tab. 27 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Ubóstwo) ze względu na aktywność zawodową	s. 37
Tab. 28 Rodzaje świadczeń udzielonych przez OPS Godów w 2004 r.	s. 38
Tab. 29 Główne cele zasiłków udzielonych przez OPS Godów w 2004 r.	s. 38
Tab. 30 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Uzależnienia) ze względu na płeć	s. 45
Tab. 31 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Uzależnienia) ze względu na stan cywilny	s. 45-46

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

Tab. 32 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Uzależnienia) ze względu na dekadę urodzenia	s. 47
Tab. 33 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Uzależnienia) w 2004 r.	s. 47
Tab. 34 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Uzależnienia) ze względu na aktywność zawodową	s. 47
Tab. 35 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Uzależnienia) wg poziomu wykształcenia	s. 48
Tab. 36 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Bezrobocie) ze względu na płeć	s. 50
Tab. 37 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezrobocie) ze względu na stan cywilny	s. 51-52
Tab. 38 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezrobocie) ze względu na dekadę urodzenia	s. 52
Tab. 39 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Bezrobocie) w 2004 r.	s. 52
Tab. 40 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezrobocie) wg poziomu wykształcenia	s. 52
Tab. 41 Klienci OPS Godów z Dysfunkcją (Bezrobocie) ze względu na aktywność zawodową	s. 53
Tab. 42 Świadczenia rodzinne wypłacone przez Urząd Gminy Godów w okresie od maja 2004 r. do czerwca 2005 r.	s. 56
Tab. 43 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa) ze względu na płeć	s. 56
Tab. 44 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa) ze względu na stan cywilny	s. 57-58
Tab. 45 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa) w 2004 r.	s. 58
Tab. 46 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa) ze względu na dekadę urodzenia	s. 59
Tab. 47 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa) ze względu na aktywność zawodową	s. 59
Tab. 48 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Potrzeba Ochrony Macierzyństwa) wg poziomu wykształcenia	s. 59
Tab. 49 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Bezradność) ze względu na płeć	s. 61
Tab. 50 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezradność) ze względu na dekadę urodzenia	s. 61
Tab. 51 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezradność) ze względu na stan cywilny	s. 62-63
Tab. 52 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Bezradność) w 2004 r.	s. 63
Tab. 53 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezradność) wg poziomu wykształcenia	s. 63
Tab. 54 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Bezradność) ze względu na aktywność zawodową	s. 64
Tab. 55 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) ze względu na płeć	s. 68
Tab. 56 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) ze względu na dekadę urodzenia	s. 68

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH 2005- 15

Tab. 57 Klienci OPS Godów z Dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) ze względu na stan cywilny	s. 68-69
Tab. 58 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) w 2004 r.	s. 70
Tab. 59 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) ze względu na aktywność zawodową	s. 70
Tab. 60 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Długotrwała Lub Ciężka Choroba) wg poziomu wykształcenia	s. 71
Tab. 61 Klienci OPS Godów w 2004 r. z dysfunkcją (Niepełnosprawność) ze względu na płeć	s. 72
Tab. 62 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Niepełnosprawność) ze względu na dekadę urodzenia	s. 72
Tab. 63 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Niepełnosprawność) ze względu na stan cywilny	s. 72-73
Tab. 64 Liczba osób pozostających w gospodarstwach domowych klientów OPS Godów z dysfunkcją (Niepełnosprawność) w 2004 r.	s. 74
Tab. 65 Klienci OPS Godów z Dysfunkcją (Niepełnosprawność) ze względu na aktywność zawodową	s. 74
Tab. 66 Klienci OPS Godów z dysfunkcją (Niepełnosprawność) wg poziomu wykształcenia	s. 75
Tab. 67 Zadania do realizacji z obszaru I – planistycznego	s. 80
Tab. 68 Zadania do realizacji z obszaru II – edukacji, kultury i organizacji czasu wolnego	s. 81-84
Tab. 69 Zadania do realizacji z obszaru III – rozwiązywania problemów społecznych.	s. 84-89